

REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

GOVERNMENT GAZETTE

STAATSKOERANT

VAN DIE REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA

Registered at the Post Office as a Newspaper

As 'n Niuusblad by die Poskantoor Geregistreer

Vol. 389

CAPE TOWN, 21 NOVEMBER 1997

No. 18449

KAAPSTAD, 21 NOVEMBER 1997

PRESIDENT'S OFFICE

No. 1560.

21 November 1997

It is hereby notified that the President has assented to the following Act which is hereby published for general information:—

No. 63 of 1997: Land Restitution and Reform Laws Amendment Act, 1997

KANTOOR VAN DIE PRESIDENT

No. 1560.

21 November 1997

Hierby word bekend gemaak dat die President sy goedkeuring geheg het aan die onderstaande Wet wat hierby ter algemene inligting gepubliseer word:—

No. 63 van 1997: Wysigingswet op Grondherstel- en Grondhervormingswette, 1997.

GENERAL EXPLANATORY NOTE:

- [] Words in bold type in square brackets indicate omissions from existing enactments.
- _____ Words underlined with a solid line indicate insertions in existing enactments.
-
-

ACT

To amend the Restitution of Land Rights Act, 1994, so as to bring the provisions thereof into line with the Constitution of the Republic of South Africa, 1996; to define certain expressions and to amend certain definitions; to effect certain textual improvements; to provide that a regional land claims commissioner or an interested party may under certain circumstances apply for an interdict prohibiting the development of land; to provide for the election of one or more persons to represent a community for the purposes of a claim; to prohibit a person from developing land in respect of which a notice in terms of section 11(1) has been published without having given the regional land claims commissioner notice of his or her intention to do so; to repeal the requirement that the Minister of Land Affairs shall issue a certificate of feasibility when a claim is referred to the Land Claims Court; to extend the powers of the Court; to provide that the assistance of an assessor shall not be necessary in proceedings dealing with contempt of the Court; to extend the factors which the Court has to take into account in considering any particular matter; to clarify the provisions relating to the powers of the Commission on Restitution of Land Rights for the purposes of an investigation in terms of section 34(2); to provide that, unless the Court orders otherwise, an applicant making an application in terms of section 34(1) shall not be entitled to any order for costs against any other party; to provide for direct access to the Court by any person entitled to claim restitution of a right in land; to provide for the registration of land restored or awarded to a claimant; to empower the Minister to grant financial aid for the development of land in certain circumstances; to provide for the powers of the Minister in the case of waiver of rights to relief; and to repeal certain obsolete provisions; to amend the Land Reform (Labour Tenants) Act, 1996, so as to regulate onus of proof where it is proved that a person falls within certain provisions of the definition of "labour tenant"; to provide for the transfer of certain cases to the Court; to grant a discretion to the Director-General to submit certain agreements to the Court; to empower the Court to hear applications for the acquisition of land and servitudes; to further regulate the appointment of arbitrators; and to provide that transfer duty shall not be payable in respect of the acquisition of land or a right in land in terms of the Act; to amend section 24 of the Land Restitution and Reform Laws Amendment Act, 1996, so as to bring the provisions thereof into line with the Constitution of the Republic of South Africa, 1996; and to provide for matters connected therewith.

*(English text signed by the President.)
(Assented to 13 November 1997.)*

ALGEMENE VERDUIDELIKENDE NOTA:

- [] Woorde in vet druk tussen vierkantige hake dui skrappings uit bestaande verordenings aan.
- _____ Woorde met 'n volstreep daaronder, dui invoegings in bestaande verordenings aan.

WET

Tot wysiging van die Wet op Herstel van Grondregte, 1994, ten einde die bepalings daarvan in ooreenstemming met die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika, 1996, te bring; sekere uitdrukkings te omskryf en sekere woordskrywings te wysig; sekere teksverbeterings aan te bring; voorsiening te maak dat 'n streekgrondeisekomsmissaris of 'n belanghebbende party onder sekere omstandighede aansoek mag doen om 'n interdik wat die ontwikkeling van grond verbied; voorsiening te maak vir die verkiesing van een of meer persone wat 'n gemeenskap vir die doeleindes van 'n eis verteenwoordig; 'n persoon te verbied om grond ten opsigte waarvan 'n kennisgewing ingevolge artikel 11(1) gepubliseer is, te ontwikkel sonder om die streekgrondeisekomsmissaris kennis te gee van sy of haar voorneme om dit te doen; die vereiste te herroep dat die Minister van Grondsake 'n sertifikaat van uitvoerbaarheid uitreik wanneer 'n eis na die Grondeisehof verwys word; die bevoegdhede van die Hof uit te brei; voorsiening te maak dat die bystand van 'n assessor nie nodig is by verrigtinge wat oor minagting van die hof handel nie; die faktore wat die Hof in aanmerking moet neem wanneer 'n bepaalde aangeleentheid oorweeg word, uit te brei; die bepalings met betrekking tot die bevoegdhede van die Kommissie op Herstel van Grondregte vir die doeleindes van 'n ondersoek ingevolge artikel 34(2) op te helder; voorsiening te maak dat 'n applikant wat 'n aansoek ingevolge artikel 34(1) doen nie geregtig is op enige kostebevel teen 'n ander party nie, tensy die Hof anders gelas; voorsiening te maak vir regstreekse toegang tot die Hof deur enige persoon wat geregtig is om herstel van 'n reg in grond te eis; voorsiening te maak vir die registrasie van grond wat aan 'n eiser teruggegee of toegeken is; die Minister te magtig om in sekere omstandighede finansiële hulp vir die ontwikkeling van grond te verleen; voorsiening te maak vir die bevoegdhede van die Minister in die geval van afstanddoening van regte op regshulp; en sekere uitgediende bepalings te herroep; tot wysiging van die Wet op Grondhervorming (Huurarbeiders), 1996, ten einde die bewyslas te reël waar daar bewys word dat 'n persoon binne sekere bepalings van die woordskrywing van "huurarbeider" val; voorsiening te maak vir die oordrag van sekere sake na die Hof; 'n diskresie aan die Direkteur-generaal te verleen om sekere ooreenkomste aan die Hof voor te lê; die Hof te magtig om aansoeke om die verkryging van grond en serwitute aan te hoor; die aanstelling van arbiters verder te reël; en voorsiening te maak dat geen hereregte betaalbaar is ten opsigte van die verkryging van grond of 'n reg in grond ingevolge die Wet nie; tot wysiging van artikel 24 van die Wysigingswet op Grondherstel- en Grondhervormingswette, 1996, ten einde die bepalings daarvan in ooreenstemming met die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika, 1996, te bring; en om voorsiening te maak vir aangeleenthede wat daarmee in verband staan.

(Engelse teks deur die President geteken.)
(Goedgekeur op 13 November 1997.)

BE IT ENACTED by the Parliament of the Republic of South Africa, as follows:

Substitution of preamble to Act 22 of 1994

1. The following preamble is hereby substituted for the preamble to the Restitution of Land Rights Act, 1994 (Act No. 22 of 1994) (hereinafter referred to as the principal Act): 5

“WHEREAS the Constitution of the Republic of South Africa, [1993 (Act No. 200 of 1993)] 1996 (Act No. 108 of 1996), provides for restitution of [a right in land] property or equitable redress to a person or community dispossessed [under or for the purpose of furthering the objects of any racially based discriminatory law] of property after 19 June 1913 as a result of past racially discriminatory laws or practices; 10

AND WHEREAS [legislation for this purpose is to be designed to promote the protection and advancement of persons, groups or categories of persons disadvantaged by unfair discrimination, in order to promote their full and equal enjoyment of rights in land] legislative measures designed to protect or advance persons, or categories of persons, disadvantaged by unfair discrimination may be taken to promote the achievement of equality;” 15

Amendment of section 1 of Act 22 of 1994, as amended by section 1 of Act 78 of 1996

2. Section 1 of the principal Act is hereby amended—

(a) by the substitution for the definition of “claim” of the following definition: 20

“ ‘claim’ means—

(a) any [application] claim for restitution of a right in land lodged with the Commission in terms of this Act; or

(b) any application lodged with the registrar of the Court in terms of Chapter IIIA for the purpose of claiming restitution of a right in land;” 25

(b) by the substitution for the definition of “claimant” of the following definition: “ ‘claimant’ [includes a community] means any person who has lodged a claim;”;

(c) by the insertion after the definition of “direct descendant” of the following definitions: 30

“ ‘equitable redress’ means any equitable redress, other than the restoration of a right in land, arising from the dispossession of a right in land after 19 June 1913 as a result of past racially discriminatory laws or practices, including— 35

(a) the granting of an appropriate right in alternative state-owned land;

(b) the payment of compensation;

‘High Court’ means any High Court referred to in section 166(c) of the Constitution, excluding a high court of appeal;”;

(d) by the insertion after the definition of “organisation” of the following definition: 40

“ ‘organ of state’ means an organ of state as defined in section 239 of the Constitution;”;

(e) by the substitution for the definition of “public land” of the following definition: 45

“ ‘public land’ means all land owned by any organ of state [as defined in section 233 of the Constitution], and includes land owned by [a local authority,] the Land Bank and any institution in which the State is the majority or controlling shareholder;”;

(f) by the insertion after the definition of “public land” of the following definitions: 50

“ ‘racially discriminatory laws’ include laws made by any sphere of government and subordinate legislation;

‘racially discriminatory practices’ means racially discriminatory practices, acts or omissions, direct or indirect, by— 55

(a) any department of state or administration in the national, provincial or local sphere of government;

DAAR WORD BEPAAL deur die Parlement van die Republiek van Suid-Afrika, soos volg:

Vervanging van aanhef by Wet 22 van 1994

1. Die aanhef by die Wet op Herstel van Grondregte, 1994 (Wet No. 22 van 1994) 5 (hieronder die Hoofwet genoem), word hierby deur die volgende aanhef vervang:

“NADEMAAL die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika, [1993 (Wet No. 200 van 1993) 1996 (Wet No. 108 van 1996), voorsiening maak vir die herstel van [’n reg in grond] eiendom of billike vergoeding aan ’n persoon of gemeenskap wat [kragtens of ter bevordering van die oogmerke van ’n rasgebaseerde 10 diskriminerende wet daarvan] na 19 Junie 1913 van eiendom ontnem is as gevolg van wette of praktyke van die verlede wat op grond van ras gediskrimineer het;

EN AANGESIEN [wetgewing vir hierdie doel ontwerp staan te word om die beskerming en vooruitgang van persone, groepe of kategorieë van persone 15 wat deur onbillike diskriminasie benadeel is, te bevorder ten einde hul volledige en gelyke benutting van grondregte te bevorder] wetgewende maatreëls wat beoog om persone of kategorieë persone te beskerm of te bevoordeel wat deur onbillike diskriminasie benadeel is, ingestel kan word ten einde die bereiking van gelykheid te bevorder;”.

20 Wysiging van artikel 1 van Wet 22 van 1994, soos gewysig deur artikel 1 van Wet 78 van 1996

2. Artikel 1 van die Hoofwet word hierby gewysig—

- (a) deur voor die omskrywing van “dag” die volgende omskrywing in te voeg: 25
“ ‘billike vergoeding’ enige billike vergoeding, behalwe die teruggawe van ’n reg in grond, wat, as gevolg van wette of praktyke van die verlede wat op grond van ras gediskrimineer het, voortspruit uit die ontneming van ’n reg in grond na 19 Junie 1913, en ook—
(a) die verlening van ’n toepaslike reg in alternatiewe staatsgrond;
(b) die betaling van vergoeding;”;
- (b) deur na die omskrywing van “dag” die volgende omskrywing in te voeg: 30
“ ‘die Grondwet’ die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika, 1996 (Wet No. 108 van 1996);”;
- (c) deur die omskrywing van “eis” deur die volgende omskrywing te vervang: 35
“ ‘eis’—
(a) enige [aansoek] eis om herstel van ’n reg in grond wat by die Kommissie ingevolge hierdie Wet ingedien is; of
(b) enige aansoek wat ingevolge Hoofstuk IIIA by die griffier van die Hof ingedien is met die doel om herstel van ’n reg in grond te eis;”;
- (d) deur die omskrywing van “eiser” deur die volgende omskrywing te vervang: 40
“ ‘eiser’ [ook ’n gemeenskap] enige persoon wat ’n eis ingedien het;”;
- (e) deur na die omskrywing van “gemeenskap” die volgende omskrywing in te voeg: 45
“ ‘herstel van ’n reg in grond’—
(a) die teruggawe van ’n reg in grond; of
(b) billike vergoeding;”;
- (f) deur na die omskrywing van “hierdie Wet” die volgende omskrywing in te voeg: 50
“ ‘Hoë Hof’ enige Hoë Hof bedoel in artikel 166(c) van die Grondwet, maar nie ’n hoë hof van appèl nie;”;
- (g) deur die omskrywing van “Hoogeregshof” te skrap;
- (h) deur die omskrywing van “openbare grond” deur die volgende omskrywing te vervang: 55
“ ‘openbare grond’ alle grond wat deur ’n [Staatsorgaan soos omskryf in artikel 233 van die Grondwet] staatsorgaan besit word, met inbegrip van grond wat besit word deur [’n plaaslike owerheid,] die Landbank en enige instelling waarin die Staat die meerderheids- of beherende aandeelhouer is;”;

Act No. 63, 1997

LAND RESTITUTION AND REFORM LAWS
AMENDMENT ACT, 1997

(b) any other functionary or institution which exercised a public power or performed a public function in terms of any legislation;

'restitution of a right in land' means—

(a) the restoration of a right in land; or

(b) equitable redress;

'restoration of a right in land' means the return of a right in land dispossessed after 19 June 1913 as a result of past racially discriminatory laws or practices;"

(g) by the insertion after the definition of "right in land" of the following definition:

" 'the Constitution' means the Constitution of the Republic of South Africa, 1996 (Act No. 108 of 1996);" and

(h) by the deletion of the definition of "Supreme Court".

Substitution of section 2 of Act 22 of 1994, as amended by section 2 of Act 78 of 1996

3. (1) The following section is hereby substituted for section 2 of the principal Act:

"Entitlement to restitution

2. (1) A person shall be entitled to [enforce] restitution of a right in land if—

(a) he or she is a person or community [contemplated in section 121(2) of the Constitution] dispossessed of a right in land after 19 June 1913 as a result of past racially discriminatory laws or practices or a direct descendant of such a person; and

[(b) the claim is not precluded by section 121(4) of the Constitution; and]

(c) the claim for such restitution is lodged [within three years after a date fixed by the Minister by notice in the Gazette] not later than 31 December 1998.

(1A) No person shall be entitled to [enforce] restitution of a right in land if—

(a) just and equitable compensation as contemplated in section [123(4)] 25(3) of the Constitution; or

(b) any other consideration which is just and equitable, calculated at the time of any dispossession of such right, was [paid] received in respect of such dispossession.

[(2) The date contemplated in subsection (1), shall be a date not earlier than the earliest of the dates contemplated in section 43.

(3) The date contemplated in section 121(2)(a) of the Constitution is 19 June 1913.]"

(2) Subsection (1) shall be deemed to have come into operation on 2 December 1994.

Amendment of section 3 of Act 22 of 1994

4. Section 3 of the principal Act is hereby amended by the substitution for paragraph (a) of the following paragraph:

"(a) was prevented from obtaining or retaining title to the claimed land because of a law which would have been inconsistent with the prohibition of racial discrimination contained in section [8(2)] 9(3) of the Constitution had that subsection been in operation at the relevant time; and"

Amendment of section 6 of Act 22 of 1994, as amended by section 3 of Act 78 of 1996

5. Section 6 of the principal Act is hereby amended—

WYSIGINGSWET OP GRONDHERSTEL- EN
GRONDHERVORMINGSWETTE, 1997

Wet No. 63, 1997

- (i) deur na die omskrywing van "persoon" die volgende omskrywing in te voeg:
 " 'praktjke wat op grond van ras gediskrimineer het' praktjke, handeling of versuime wat regstreeks of onregstreeks op grond van ras gediskrimineer het deur—
 5 (a) enige staatsdepartement of administrasie in die nasionale, provinsiale of plaaslike regeringsfeer;
 (b) enige ander funksionaris of instelling wat 'n openbare bevoegdheid uitgeoefen het of 'n openbare werksaamheid verrig het ingevolge enige wetgewing;"
- (j) deur na die omskrywing van "reg in grond" die volgende omskrywings in te voeg:
 " 'staatsorgaan' 'n staatsorgaan soos in artikel 239 van die Grondwet omskryf;
 15 'teruggawe van 'n reg in grond' die teruggawe van 'n reg in grond wat na 19 Junie 1913 as gevolg van wette of praktjke van die verlede wat op grond van ras gediskrimineer het, ontnem is;" en
- (k) deur na die omskrywing van "voorsittende regter" die volgende omskrywing in te voeg:
 " 'wette wat op grond van ras gediskrimineer het' ook wette op enige 20 regeringsfeer uitgevaardig en ondergeskikte wetgewing;"

Vervanging van artikel 2 van Wet 22 van 1994, soos gewysig deur artikel 2 van Wet 78 van 1996

3. (1) Artikel 2 van die Hoofwet word hierby deur die volgende artikel vervang:

"Reg op herstel

- 25 2. (1) 'n Persoon is geregtig [om] op herstel van 'n reg in grond [af te dwing] indien—
- (a) hy of sy 'n persoon of gemeenskap [beoog in artikel 121(2) van die Grondwet] is wat na 19 Junie 1913 van 'n reg in grond ontnem is as gevolg van wette of praktjke van die verlede wat op grond van ras 30 gediskrimineer het of 'n direkte afstammeling van so 'n persoon is; en
- [(b) die eis nie deur artikel 121(4) van die Grondwet uitgesluit is nie; en]
- (c) die eis vir sodanige herstel [binne drie jaar vanaf 'n datum deur die Minister by kennisgewing in die Staatskoerant bepaal,] nie later nie as 31 Desember 1998 ingedien is.
- (1A) Geen persoon is geregtig [om] op herstel van 'n reg in grond [af te dwing] nie indien—
- (a) billike en regverdig vergoeding soos beoog in artikel [123(4)] 25(3) van die Grondwet; of
- 40 (b) enige ander vergoeding wat billik en regverdig is, bereken ten tye van 'n ontneming van sodanige reg, ten opsigte van sodanige ontneming [betaal] ontvang is.
- [(2) Die datum beoog in subartikel (1) is 'n datum wat nie vroeër is nie as die vroegste van die datums beoog in artikel 43.
- 45 (3) Die datum beoog in artikel 121(2)(a) van die Grondwet is 19 Junie 1913.]".

(2) Subartikel (1) word geag op 2 Desember 1994 in werking te getree het.

Wysiging van artikel 3 van Wet 22 van 1994

4. Artikel 3 van die Hoofwet word hierby gewysig deur paragraaf (a) deur die 50 volgende paragraaf te vervang:

"(a) verhoed is om eiendomsreg ten opsigte van die geëiste grond te verkry of te behou as gevolg van 'n wet wat onbestaanbaar sou gewees het met die verbod op rassediskriminasie vervat in artikel [8(2)] 9(3) van die Grondwet indien daardie subartikel op die betrokke stadium in werking was; en".

55 **Wysiging van artikel 6 van Wet 22 van 1994, soos gewysig deur artikel 3 van Wet 78 van 1996**

5. Artikel 6 van die Hoofwet word hierby gewysig—

(a) by the substitution for subsection (1) of the following subsection:

- “(1) The Commission shall, at a meeting or through the Chief Land Claims Commissioner, a regional land claims commissioner or a person designated by any such commissioner—
- (a) subject to the provisions of section 2, receive and acknowledge receipt of all claims for the restitution of rights in land lodged with or transferred to it in terms of this Act;
- (b) take reasonable steps to ensure that claimants are assisted in the preparation and submission of claims;
- (c) advise claimants of the progress of their claims at regular intervals and upon reasonable request;
- (cA) investigate the merits of claims contemplated in paragraph (a);
- (cB) mediate and settle disputes arising from such claims;
- (d) subject to the provisions of section 14, report to the Court on the terms of settlement in respect of successfully mediated claims;
- (e) define any issues which may still be in dispute between the claimants and other interested parties with a view to expediting the hearing of claims by the Court;
- (eA) draw up reports on unsettled claims for submission as evidence to the Court and present any other relevant evidence to the Court;
- (f) at regular intervals, take appropriate steps to make public information regarding the persons entitled to claim restitution of rights in land [in terms of section 121 of the Constitution], the limitations imposed by section 2, and the manner in which claims may be lodged with the Commission.”; and

(b) by the substitution for subsection (3) of the following subsection:

- “(3) Where the regional land claims commissioner having jurisdiction or an interested party has reason to believe that the sale, exchange, donation, lease, subdivision [or], rezoning or development of land which may be the subject of any order of the Court, or in respect of which a person or community is entitled to claim restitution of a right in land, will defeat the achievement of the objects of this Act, he or she may—
- (a) after a claim has been lodged in respect of such land; and
- (b) after the owner of the land has been notified of such claim and referred to the provisions of this subsection [; and
- (c) with the approval of the Chief Land Claims Commissioner, which approval may be granted either in general or in particular],
- on reasonable notice to interested parties, apply to the Court for an interdict prohibiting the sale, exchange, donation, lease, subdivision [or], rezoning or development of the land, and the Court may, subject to such terms and conditions and for such period as it may determine, grant such an interdict or make any other order it deems fit.”.

Substitution of section 10 of Act 22 of 1994

6. The following section is hereby substituted for section 10 of the principal Act:

“Lodgement of claims and representation of community

10. (1) Any person who or the representative of any community [who] which [is of the opinion that he or she or the community which he or she represents] is entitled to claim restitution of a right in land [as contemplated in section 121 of the Constitution], may lodge such claim which shall include a description of the land in question, the nature of the right in land of which he, she or such community was dispossessed and the nature of the right or equitable redress being claimed, on the form prescribed for this purpose by the Chief Land Claims Commissioner under section 16.

(2) The Commission shall make claim forms available at all its offices.

(3) If a claim is lodged on behalf of a community the basis on which it is

(a) deur subartikel (1) deur die volgende subartikel te vervang:

“(1) Die Kommissie moet, by ’n vergadering of deur die Hoofgrondeisekommissaris, ’n streekgrondeisekommissaris of ’n persoon deur enige sodanige kommissaris aangewys—

- 5 (a) behoudens die bepalings van artikel 2, alle eise vir die herstel van regte in grond wat kragtens hierdie Wet by hom ingedien is of na hom oorgedra is, ontvang en ontvangs daarvan erken;
- (b) redelike stappe doen om te verseker dat eisers in die voorbereiding en indiening van eise bygestaan word;
- 10 (c) met gereelde [tussenpose] tussenposes en op redelike versoek, eisers inlig oor die vordering met hul eise;
- (cA) die meriete van eise beoog in paragraaf (a) ondersoek;
- (cB) geskille wat uit sodanige eise voortspruit, bemiddel en besleg;
- 15 (d) behoudens die bepalings van artikel 14 verslag doen aan die Hof oor die skikkingsvoorwaardes ten opsigte van suksesvol bemiddelde eise;
- (e) aangeleenthede wat steeds tussen die eisers en ander belanghebbende partye in geskil is, omskryf met die oog op die bespoediging van die aanhoor van eise deur die Hof;
- 20 (eA) verslae oor onafgehandelde eise opstel vir voorlegging as getuienis aan die Hof en enige ander toepaslike getuienis aan die Hof voorlê;
- (f) met gereelde [tussenpose] tussenposes gepaste stappe doen om inligting ten opsigte van die persone wat geregtig is om die herstel van regte in grond [ingevolge artikel 121 van die Grondwet] te eis, die beperkings opgelê by artikel 2 en die wyse waarop eise by die Kommissie ingedien kan word, bekend te maak.”; en
- 25

(b) deur subartikel (3) deur die volgende subartikel te vervang:

“(3) Waar die streekgrondeisekommissaris wat jurisdiksie het of ’n belanghebbende party rede het om te glo dat die verkoop, ruiling, skenking, verhuur, onderverdeling [of], hersonering of ontwikkeling van grond wat onderworpe kan wees aan enige bevel van die Hof of ten opsigte waarvan ’n persoon of ’n gemeenskap geregtig is om herstel van ’n reg in grond te eis, die bereiking van die oogmerke van hierdie Wet sal verydel, kan hy of sy—

- 30 (a) nadat ’n eis ten opsigte van sodanige grond ingedien is; en
- (b) nadat die eienaar van die grond van sodanige eis in kennis gestel is en na die bepalings van hierdie subartikel verwys is; en
- (c) met die goedkeuring van die Hoofgrondeisekommissaris, welke goedkeuring hetsy in die algemeen of in die besonder verleen kan word,
- 40

met redelike kennis aan belanghebbende partye, by die Hof aansoek doen om ’n interdik wat die verkoop, ruiling, skenking, verhuur, onderverdeling [of], hersonering of ontwikkeling van die grond verbied, en die Hof kan, onderworpe aan die bedinge en voorwaardes en vir die tydperk wat hy bepaal, so ’n interdik of enige ander bevel wat hy goedvind, toestaan.”

45

Vervanging van artikel 10 van Wet 22 van 1994

6. Artikel 10 van die Hoofwet word hierby deur die volgende artikel vervang:

“Indiening van eise en verteenwoordiging van gemeenskap

50 10. (1) ’n Persoon of die verteenwoordiger van ’n gemeenskap wat [van mening is dat hy of sy of die gemeenskap wat hy of sy verteenwoordig] geregtig is om die herstel van ’n reg in grond te eis [soos beoog in artikel 121 van die Grondwet], kan sodanige eis, met inbegrip van ’n beskrywing van die betrokke grond, die aard van die reg in grond waarvan hy, sy of die gemeenskap ontnem is, en die aard van die reg of billike vergoeding wat geëis word, indien op die vorm wat vir hierdie doel deur die Hoofgrondeisekommissaris kragtens artikel 16 voorgeskryf is.

55

(2) Die Kommissie moet by al sy kantore eisvorms beskikbaar stel.

(3) Indien ’n eis namens ’n gemeenskap ingedien word, moet die

contended that the person submitting the form represents such community, shall be declared in full and any appropriate resolution or document supporting such contention shall accompany the form at the time of lodgement: Provided that the regional land claims commissioner having jurisdiction in respect of the land in question may permit such resolution or document to be lodged at a later stage. 5

(4) If there is any dispute as to who legitimately represents a community for the purposes of any claim under this Act, the regional land claims commissioner having jurisdiction may in the manner prescribed in rules made by the Chief Land Claims Commissioner in terms of section 16, in order to have a person or persons elected to represent the community— 10

(a) take steps for drawing up a list of the names of the members of the community;

(b) direct that a meeting of such community be convened and an election be held at that meeting; 15

(c) take such other steps as may be reasonably necessary for the election.

(5) In any election in terms of subsection (4) all members of the community of 18 years or older shall be entitled to vote.

(6) In making the rules contemplated in subsection (4), the Chief Land Claims Commissioner shall have regard to the cultural values of the community.” 20

Amendment of section 11 of Act 22 of 1994, as amended by section 5 of Act 78 of 1996

7. Section 11 of the principal Act is hereby amended—

(a) by the substitution for subsection (5) of the following subsection: 25

“(5) If an order has been made by the Court as contemplated in section [123 of the Constitution] 35 in respect of a right or rights in land, no person may lodge a claim in respect of that land without the leave of the Court.”; and

(b) by the substitution for subsection (7) of the following subsection: 30

“(7) Once a notice has been published in respect of any land—

(a) no person may in an improper manner obstruct the passage of the claim;

(aA) no person may sell, exchange, donate, lease, subdivide, [or] rezone or develop the land in question without having given the regional land claims commissioner one month’s written notice of his or her intention to do so, and, where such notice was not given in respect of— 35

(i) any sale, exchange, donation, lease, subdivision or rezoning of land [in respect of which such notice was not given, may be set aside by] and the Court [if it] is satisfied that such sale, exchange, donation, lease, subdivision or rezoning was not done in good faith, [or] the Court may set aside such sale, exchange, donation, lease, subdivision or rezoning or grant any other order it deems fit; 40

(ii) any development of land and the Court is satisfied that such development was not done in good faith, the court may grant any order it deems fit; 45

(b) no claimant who [was resident on] occupied the land in question at the date of commencement of this Act may be evicted from the said land without the written authority of the Chief Land Claims Commissioner; 50

(c) no person shall in any manner whatsoever remove or cause to be removed, destroy or cause to be destroyed or damage or cause to be damaged, any improvements upon the land without the written authority of the Chief Land Claims Commissioner; 55

grondslag waarop daar aanspraak gemaak word dat die persoon wat die vorm indien die gemeenskap verteenwoordig volledig verklaar word en 'n toepaslike besluit en dokument wat sodanige aanspraak steun, moet die vorm ten tye van indiening vergesel: Met dien verstande dat die streekgrondeisekomsmissaris wat jurisdiksie oor die betrokke grond het, kan toelaat dat sodanige besluit of dokument op 'n latere stadium ingedien word.

(4) Indien daar 'n dispuut is oor wie 'n gemeenskap vir die doeleindes van 'n eis kragtens hierdie Wet geldiglik verteenwoordig, kan die streekgrondeisekomsmissaris wat jurisdiksie het, ten einde 'n persoon of persone wat die gemeenskap verteenwoordig te laat verkies, op die wyse voorgeskryf in reëls deur die Hoofgrondeisekomsmissaris ingevolge artikel 16 gemaak—

- (a) stappe doen ten einde 'n lys op te stel van die name van die lede van die gemeenskap;
- (b) gelas dat 'n vergadering van sodanige gemeenskap byeengeroep word en 'n verkiesing by daardie vergadering gehou word;
- (c) die ander stappe doen wat redelikerwys nodig is vir die verkiesing.

(5) By 'n verkiesing ingevolge subartikel (4) het al die lede van die gemeenskap wat 18 jaar of ouer is, 'stemreg.

(6) By die maak van reëls in subartikel (4) beoog, moet die Hoofgrondeisekomsmissaris die kulturele waardes van die gemeenskap in ag neem.”.

Wysiging van artikel 11 van Wet 22 van 1994, soos gewysig deur artikel 5 van Wet 25 78 van 1996

7. Artikel 11 van die Hoofwet word hierby gewysig—

- (a) deur subartikel (5) deur die volgende subartikel te vervang:

“(5) Indien 'n bevel deur die Hof soos in artikel [123 van die Grondwet] 35 beoog ten opsigte van 'n reg of regte in grond, gemaak is, mag geen persoon sonder verlof van die Hof 'n eis ten opsigte van daardie grond indien nie.”; en

- (b) deur subartikel (7) deur die volgende subartikel te vervang:

“(7) Sodra 'n kennisgewing ten opsigte van enige grond gepubliseer is—

- (a) mag geen persoon die afhandeling van die eis op 'n onbehoorlike wyse belemmer nie;

(aA) mag geen persoon die betrokke grond verkoop, verruil, skenk, verhuur, onderverdeel, [of] hersoneer of ontwikkel nie sonder dat die streekgrondeisekomsmissaris een maand skriftelike kennis gegee is van sy of haar voorneme om aldus te doen en, waar sodanige kennisgewing nie gegee is nie ten opsigte van—

- (i) enige verkoop, ruiling, skenking, verhuur, onderverdeling of hersonering van grond [ten opsigte waarvan sodanige kennis nie gegee is nie, kan deur] en die Hof [ter syde gestel word indien hy] oortuig is dat sodanige verkoop, ruiling, skenking, verhuur, onderverdeling of hersonering nie te goeder trou gedoen is nie, [of] kan die Hof [kan] sodanige verkoop, ruiling, skenking, verhuur, onderverdeling of hersonering tersyde stel of enige ander bevel wat hy goedvind, toestaan;

(ii) enige ontwikkeling van grond en die Hof oortuig is dat sodanige ontwikkeling nie te goeder trou gedoen is nie, kan die Hof enige bevel wat hy goedvind, toestaan;

- (b) mag geen eiser wat op die datum van die inwerkingtreding van hierdie Wet [op] die betrokke grond [woonagtig was] geokkupeer het sonder die skriftelike goedkeuring van die Hoofgrondeisekomsmissaris daarvan verwyder word nie;

- (c) mag geen persoon op enige wyse hoegenaamd sonder die skriftelike goedkeuring van die Hoofgrondeisekomsmissaris enige verbeterings op die grond verwyder of laat verwyder, dit vernietig of laat vernietig of dit beskadig of laat beskadig nie;

- (d) no claimant or other person may enter upon and occupy the land without the permission of the owner or lawful occupier.”

Amendment of section 12 of Act 22 of 1994

8. Section 12 of the principal Act is hereby amended by the substitution for subsections (4) and (5) of the following subsections, respectively:

“(4) If at any stage during the course of an investigation by the Commission, the Chief Land Claims Commissioner is of the opinion that the resources of the Commission or the Court would be more effectively utilised if all claims for restitution in respect of the land, or area or township in question, were to be investigated at the same time, he or she shall cause to be published in the *Gazette* and in such other manner as he or she deems appropriate, a notice advising potential claimants of his or her decision and inviting them, subject to the provisions of section [2(1)] 2, to lodge claims within a period specified in such notice.

(5) No claim in respect of a matter contemplated in subsection (4) shall be lodged after the expiry of the period specified in the said notice: Provided that the Commission may allow a claimant on good cause shown, to lodge a claim after the expiry of such period, but not later than [three years after the date fixed in terms of section 2(1)(b)] 31 December 1998.”

Amendment of section 13 of Act 22 of 1994

9. Section 13 of the principal Act is hereby amended by the substitution in subsection (1) for paragraph (a) of the following paragraph:

“(a) there are two or more competing claims [to a particular right in] in respect of the same land;”

Amendment of section 14 of Act 22 of 1994, as amended by section 7 of Act 78 of 1996

10. (1) Section 14 of the principal Act is hereby amended—

(a) by the deletion of subsection (5A); and

(b) by the substitution for subsection (6) of the following subsection:

“(6) [The] Subject to the provisions of Chapter IIIA, the Court shall not make any order in terms of section 35 unless the Commission has, in respect of the claim in question, acted in accordance with the provisions of this section.”

(2) Subsection (1)(a) shall be deemed to have come into operation on 2 December 1994.

Repeal of section 15 of Act 22 of 1994, as amended by section 8 of Act 78 of 1996

11. (1) Section 15 of the principal Act is hereby repealed.

(2) Subsection (1) shall be deemed to have come into operation on 2 December 1994.

Amendment of section 17 of Act 22 of 1994

12. Section 17 of the principal Act is hereby amended—

(a) by the substitution for paragraph (a) of the following paragraph:

“(a) contravenes the provisions of section 11(7)(a), (aA), (b), (c) or (d);” and

(b) by the substitution for paragraph (d) of the following paragraph:

“(d) prevents or attempts to prevent a duly authorised officer contemplated in section 8, or a person or organisation appointed in terms of section 9, from performing a function in terms of this Act.”

Amendment of section 22 of Act 22 of 1994, as amended by section 1 of Act 84 of 1995 and section 10 of Act 78 of 1996

13. Section 22 of the principal Act is hereby amended—

(a) by the substitution for subsections (1) and (2) of the following subsections, respectively:

WYSIGINGSWET OP GRONDHERSTEL- EN
GRONDHERVORMINGSWETTE, 1997

Wet No. 63, 1997

- (d) mag geen eiser of ander persoon die grond sonder die skriftelike toestemming van die eienaar of regmatige okkupeerder betree en bewoon nie.”

Wysiging van artikel 12 van Wet 22 van 1994

- 5 **8.** Artikel 12 van die Hoofwet word hierby gewysig deur subartikels (4) en (5) onderskeidelik deur die volgende subartikels te vervang:

“(4) Indien die Hoofgrondeisekommissaris te eniger tyd gedurende die loop van ’n ondersoek deur die Kommissie van mening is dat die bronne van die Kommissie of die Hof doeltreffender aangewend sal kan word indien alle eise ten opsigte van die betrokke grond of gebied of dorp gelyktydig ondersoek word, moet hy of sy, in die *Staatskoerant* en op sodanige ander wyse as wat hy of sy geskik ag, ’n kennisgewing laat publiseer wat potensiele eisers van sy of haar besluit meedeel en hulle uitnoui om, behoudens die bepalings van artikel [2(1)] 2 eise binne die tydperk vermeld in die kennisgewing in te dien.

15 (5) Geen eis ten opsigte van ’n aangeleentheid beoog in subartikel (4) mag ingedien word na verstryking van die tydperk vermeld in bedoelde kennisgewing nie: Met dien verstande dat die Kommissie ’n eiser, indien hy of sy goeie gronde aanvoer, kan toelaat om ’n eis na die verstryking van sodanige tydperk in te dien, maar nie later nie as [drie jaar na die datum bepaal ingevolge artikel 2(1)(b)] 20 31 Desember 1998.”

Wysiging van artikel 13 van Wet 22 van 1994

- 9.** Artikel 13 van die Hoofwet word hierby gewysig deur paragraaf (a) van subartikel (1) deur die volgende paragraaf te vervang:

25 “(a) daar twee of meer mededingende eise ten opsigte van [’n spesifieke reg in] dieselfde grond bestaan;”

Wysiging van artikel 14 van Wet 22 van 1994, soos gewysig deur artikel 7 van Wet 78 van 1996

- 10.** (1) Artikel 14 van die Hoofwet word hierby gewysig—

(a) deur subartikel (5A) te skrap; en

30 (b) deur subartikel (6) deur die volgende subartikel te vervang:

“(6) [Die] Behoudens die bepalings van Hoofstuk IIIA, reik die Hof [gee] geen bevel ingevolge artikel 35 uit nie, tensy die Kommissie ten opsigte van die betrokke eis ooreenkomstig die bepalings van hierdie artikel gehandel het.”

35 (2) Subartikel (1)(a) word geag op 2 Desember 1994 in werking te getree het.

Herroeping van artikel 15 van Wet 22 van 1994, soos gewysig deur artikel 8 van Wet 78 van 1996

- 11.** (1) Artikel 15 van die Hoofwet word hierby herroep.

(2) Subartikel (1) word geag op 2 Desember 1994 in werking te getree het.

40 Wysiging van artikel 17 van Wet 22 van 1994

- 12.** Artikel 17 van die Hoofwet word hierby gewysig—

(a) deur paragraaf (a) deur die volgende paragraaf te vervang:

“(a) die bepalings van artikel 11(7)(a), (aA), (b), (c) of (d) oortree;” en

(b) deur paragraaf (d) deur die volgende paragraaf te vervang:

45 “(d) ’n behoorlik gemagtigde beampte beoog in artikel 8, of ’n persoon of organisasie aangestel ingevolge artikel 9, verhoed of probeer verhoed om ’n werksaamheid ingevolge hierdie Wet te verrig.”

Wysiging van artikel 22 van Wet 22 van 1994, soos gewysig deur artikel 1 van Wet 84 van 1995 en artikel 10 van Wet 78 van 1996

- 50 **13.** Artikel 22 van die Hoofwet word hierby gewysig—

(a) deur subartikels (1) en (2) onderskeidelik deur die volgende subartikels te vervang:

Act No. 63, 1997

LAND RESTITUTION AND REFORM LAWS
AMENDMENT ACT, 1997

“(1) There shall be a court of law to be known as the Land Claims Court which [in addition to the powers contemplated in section 123 of the Constitution,] shall have the power, to the exclusion of any court contemplated in section 166(c), (d) or (e) of the Constitution—

- (a) to determine a right to restitution of any right in land in accordance with this Act; 5
- (b) to determine or approve compensation payable in respect of land owned by or in the possession of a private person upon expropriation or acquisition of such land in terms of this Act;
- (c) [in respect of a claim in terms of section 3,] to determine the person entitled to [ownership] title to land contemplated in section 3; 10
- (cA) at the instance of any interested person and in its discretion, to grant a declaratory order on a question of law relating to section [121, 122 or 123] 25(7) of the Constitution or to this Act or to any other law or matter in respect of which the Court has jurisdiction, notwithstanding that such person might not be able to claim any relief consequential upon the granting of such order; 15
- (cB) to determine whether compensation or any other consideration received by any person at the time of any dispossession of a right in land was just and equitable; 20
- (cC) to determine any matter involving the interpretation or application of this Act or the Land Reform (Labour Tenants) Act, 1996 (Act No. 3 of 1996);
- (cD) to decide any constitutional matter in relation to this Act or the Land Reform (Labour Tenants) Act, 1996 (Act No. 3 of 1996). 25
- (d) to determine all other matters which require to be determined in terms of [sections 121, 122 and 123 of the Constitution] this Act.
- (2) Subject to Chapter [7] 8 of the Constitution, the Court shall have jurisdiction throughout the Republic and shall have— 30
 - (a) all such powers in relation to matters falling within its jurisdiction as are possessed by a [provincial division of the Supreme] High Court having jurisdiction in civil proceedings at the place where the land in question is situated, including the powers of [such] a [division] High Court in relation to any contempt of the Court; 35
 - (b) all the ancillary powers necessary or reasonably incidental to the performance of its functions, including the power to grant interlocutory orders and interdicts.”; and
- (b) by the substitution in subsection (6) for the expression “provincial or local division of the Supreme Court” of the expression “High Court”. 40

Amendment of section 23 of Act 22 of 1994

14. Section 23 of the principal Act is hereby amended by the substitution in subparagraph (i) of paragraph (c) for the expression “the Supreme Court” of the expression “a High Court”.

Repeal of section 24 of Act 22 of 1994 45

15. Section 24 of the principal Act is hereby repealed.

Amendment of section 25 of Act 22 of 1994, as substituted by section 11 of Act 78 of 1996

16. Section 25 of the principal Act is hereby amended by the substitution for subsection (1) of the following subsection: 50

“(1) The provisions of [section 104] sections 174(8) and 177 of the Constitution

“(1) Daar is ’n geregshof wat bekend sal staan as die Grondeishof met die bevoegdheid, **[benewens die bevoegdhede beoog in artikel 123 van die Grondwet]** met uitsluiting van enige hof beoog in artikel 166(c), (d) of (e) van die Grondwet—

- 5 (a) om ’n reg tot herstel van ’n reg in grond ooreenkomstig hierdie Wet te bepaal;
- (b) om vergoeding wat ingevolge hierdie Wet betaalbaar is ten opsigte van grond wat by onteiening of verkryging van sodanige grond die eiendom of in die besit van ’n privaat persoon is, te bepaal of goed te keur;
- 10 (c) om **[ten opsigte van ’n eis ingevolge artikel 3,]** die persoon wat op **[eiendomsreg]** ’n regs aanspraak in grond in artikel 3 beoog, geregtig is, te bepaal;
- 15 (cA) indien deur ’n belanghebbende daartoe genader, na goeiddunke ’n verklarende bevel aangaande ’n regs vraag wat op artikel **[121, 122 of 123] 25(7)** van die Grondwet, hierdie Wet of enige ander wet of aangeleentheid ten opsigte waarvan die Hof jurisdiksie het, betrekking het, toe te staan, al het so iemand nie enige aanspraak op verligting uit hoofde van die toestaan van sodanige bevel nie;
- 20 (cB) om te bepaal of vergoeding of enige ander teenprestasie wat deur ’n persoon ten tyde van enige ontneming van ’n reg in grond ontvang is, billik en regverdig was;
- (cC) om enige aangeleentheid waarby die uitleg of toepassing van hierdie Wet of die Wet op Grondhervorming (Huurarbeiders), 1996 (Wet No. 3 van 1996), betrokke is, te bepaal;
- 25 (cD) om enige grondwetlike aangeleentheid met betrekking tot hierdie Wet of die Wet op Grondhervorming (Huurarbeiders), 1996 (Wet No. 3 van 1996), uit te oefen;
- 30 (d) om al die ander aangeleenthede wat ingevolge **[artikels 121, 122 en 123 van die Grondwet]** hierdie Wet bepaal moet word, te bepaal.
- (2) Behoudens Hoofstuk [7] 8 van die Grondwet het die Hof jurisdiksie regdeur die Republiek en het—
- 35 (a) al die bevoegdhede van ’n **[provinsiale afdeling van die Hooggeregshof]** Hoë Hof wat in siviele verrigtinge met jurisdiksie bekleë is by die plek waar die betrokke grond geleë is, met betrekking tot aangeleenthede wat onder die jurisdiksie van die Hof ressorteer, met inbegrip van die bevoegdhede van **[so]** ’n **[afdeling]** Hoë Hof met betrekking tot minagting van die Hof;
- 40 (b) al die bykomende bevoegdhede wat noodsaaklikerwys of redelikerwys verbandhoudend is met die verrigting van sy werksaamhede, met inbegrip van die bevoegdheid om tussentydse bevele en interdikte toe te staan.”; en
- 45 (b) deur in subartikel (6) die uitdrukking “provinsiale of plaaslike afdeling van die Hooggeregshof” deur die uitdrukking “Hoë Hof” te vervang.

Wysiging van artikel 23 van Wet 22 van 1994

14. Artikel 23 van die Hoofwet word hierby gewysig deur in subparagraaf (i) van paragraaf (c) die uitdrukking “die Hooggeregshof” deur die uitdrukking “’n Hoë Hof” te vervang.

50 Herroeping van artikel 24 van Wet 22 van 1994

15. Artikel 24 van die Hoofwet word hierby herroep.

Wysiging van artikel 25 van Wet 22 van 1994, soos vervang deur artikel 11 van Wet 78 van 1996

16. Artikel 25 van die Hoofwet word hierby gewysig deur subartikel (1) deur die 55 volgende subartikel te vervang:

“(1) Die bepalinge van **[artikel 104]** artikels 174(8) en 177 van die Grondwet

Act No. 63, 1997

LAND RESTITUTION AND REFORM LAWS
AMENDMENT ACT, 1997

with regard to making of an oath or a solemn affirmation and the removal or suspension of judges shall apply *mutatis mutandis* to judges of the Court.”.

Amendment of section 26 of Act 22 of 1994, as substituted by section 2 of Act 84 of 1995 and amended by section 12 of Act 78 of 1996

17. Section 26 of the principal Act is hereby amended by the substitution in subsection (1) for the expression “the Supreme Court of South Africa” of the expression “a High Court”. 5

Amendment of section 28 of Act 22 of 1994, as amended by section 14 of Act 78 of 1996

18. Section 28 of the principal Act is hereby amended by the substitution for subsection (4) of the following subsection: 10

- “(4) At least one assessor shall assist the Court at a contested hearing of—
- (a) any claim [**contemplated in section 121 of the Constitution**] which has been referred to the Court in terms of section 14; [and]
 - (b) any application in terms of section 34; and 15
 - (c) any application in terms of Chapter IIIA;

Provided that this requirement shall not apply in respect of—

- (i) any hearing where the only matters in dispute are questions of law; [or]
- (ii) any interlocutory or preliminary hearing or pre-trial proceedings;
- (iii) any proceedings dealing with contempt of the Court.”. 20

Amendment of section 28D of Act 22 of 1994, as inserted by section 15 of Act 78 of 1996

19. Section 28D of the principal Act is hereby amended—

- (a) by the substitution in subsection (1) for the expression “the provincial division of the Supreme Court” of the expression “a High Court”; and 25
- (b) by the substitution for subsection (3) of the following subsection:

“(3) For the purposes of subsection (1) ‘lower court’ means any court, other than the Constitutional Court, the Supreme Court of Appeal or a [court of a division of the Supreme] High Court, which is required to keep a record of its proceedings, and includes a court of a regional division and a magistrate’s court established in terms of the Magistrates’ Courts Act, 1944 (Act No. 32 of 1944).”.

 30

Amendment of section 28I of Act 22 of 1994, as inserted by section 15 of Act 78 of 1996

20. Section 28I of the principal Act is hereby amended by the substitution for the proviso to subsection (2) of the following proviso: 35

“Provided that when any such vacancy has remained unfilled for a continuous period exceeding six months that fact shall be reported to the Public Service Commission established by section [209] 196 of the Constitution.”.

Amendment of section 28J of Act 22 of 1994, as inserted by section 15 of Act 78 of 1996 40

21. Section 28J of the principal Act is hereby amended by the substitution in subsection (3) for paragraph (b) of the following paragraph:

“(b) cause the necessary accounting and other related records to be kept, which records shall be audited by the Auditor-General appointed in terms of section [191] 193 of the Constitution.”. 45

WYSIGINGSWET OP GRONDHERSTEL- EN
GRONDHERVORMINGSWETTE, 1997

Wet No. 63, 1997

ten opsigte van die aflê van 'n eed of 'n plegtige verklaring en die afdanking of skorsing van regters, is *mutatis mutandis* van toepassing op regters van die Hof.”.

Wysiging van artikel 26 van Wet 22 van 1994, soos vervang deur artikel 2 van Wet 84 van 1995 en gewysig deur artikel 12 van Wet 78 van 1996

- 5 17. Artikel 26 van die Hoofwet word hierby gewysig deur in subartikel (1) die uitdrukking “die Hooggeregshof van Suid-Afrika” deur die uitdrukking “'n Hoë Hof” te vervang.

Wysiging van artikel 28 van Wet 22 van 1994, soos gewysig deur artikel 14 van Wet 78 van 1996

- 10 18. Artikel 28 van die Hoofwet word hierby, gewysig deur subartikel (4) deur die volgende subartikel te vervang:

“(4) Ten minste een assessor moet die Hof bystaan by 'n betwiste verhoor van—

- 15 (a) enige eis [beoog in artikel 121 van die Grondwet] wat ingevolge artikel 14 na die Hof verwys is; [en]

(b) enige aansoek ingevolge artikel 34; en

(c) enige aansoek ingevolge Hoofstuk IIIA;

Met dien verstande dat hierdie vereiste nie van toepassing is nie ten opsigte van—

- 20 (i) enige verhoor waar die enigste aangelcenthede wat in geskil is, regsprent is; [of]

(ii) enige tussentydse of preliminêre verhoor of voorverhoor;

(iii) enige verrigtinge wat oor minagting van die Hof handel.”.

Wysiging van artikel 28D van Wet 22 van 1994, soos ingevoeg deur artikel 15 van Wet 78 van 1996

- 25 19. Artikel 28D van die Hoofwet word hierby gewysig—
(a) deur in subartikel (1) die uitdrukking “die provinsiale afdeling van die Hooggeregshof” deur die uitdrukking “'n Hoë Hof” te vervang; en
(b) deur subartikel (3) deur die volgende subartikel te vervang:

30 “(3) By die toepassing van subartikel (1) beteken “laer hof” enige hof, uitgesonderd die Konstitusionele Hof, die Hoogste Hof van Appèl of [die hof van 'n afdeling van die Hooggeregshof] 'n Hoë Hof, wat notule van sy verrigtinge moet hou, en omvat 'n hof van 'n streekafdeling en 'n landdroshof wat ingevolge die Wet op Landdroshowe, 1944 (Wet No. 32 van 1944), ingestel is.”.

- 35 **Wysiging van artikel 28I van Wet 22 van 1994, soos ingevoeg deur artikel 15 van Wet 78 van 1996**

20. Artikel 28I van die Hoofwet word hierby gewysig deur die voorbehoudsbepaling by subartikel (2) deur die volgende voorbehoudsbepaling te vervang:

40 “Met dien verstande dat wanneer so 'n vakature vir 'n ononderbroke tydperk van meer as ses maande nie gevul is nie, daardie feit aan die Staatsdienskommissie ingestel by artikel [209] 196 van die Grondwet gerapporteer moet word.”.

Wysiging van artikel 28J van Wet 22 van 1994, soos ingevoeg deur artikel 15 van Wet 78 van 1996

- 45 21. Artikel 28J van die Hoofwet word hierby gewysig deur paragraaf (b) van subartikel (3) deur die volgende paragraaf te vervang:

“(b) laat, behoudens die Skatkiswet, 1975, die nodige rekeningkundige en ander verwante aantekeninge hou, welke aantekeninge deur die Ouditeur-generaal aangestel ingevolge artikel [191] 193 van die Grondwet, geouditeer moet word.”.

Amendment of section 32 of Act 22 of 1994, as amended by section 18 of Act 78 of 1996

22. Section 32 of the principal Act is hereby amended by the deletion in subsection (1) of the word "and" at the end of paragraph (c) and the insertion after that paragraph of the following paragraph:

"(cA) the practice and procedure of the Court in applications in terms of Chapter IIIA; and"

Substitution of section 33 of Act 22 of 1994

23. The following section is hereby substituted for section 33 of the principal Act:

"Factors to be taken into account by Court

33. In considering its decision in any particular matter [, **excluding the review of a decision in terms of section 15,**] the Court shall [, **in addition to the matters referred to in sections 121, 122 and 123 of the Constitution,**] have regard to the following factors:

- (a) The desirability of providing for restitution of rights in land [or compensation] to [people who were dispossessed of their rights in land as a result of or in pursuance of racially based discriminatory laws] any person or community dispossessed as a result of past racially discriminatory laws or practices;
- (b) the desirability of remedying past violations of human rights;
- (c) the requirements of equity and justice;
- (cA) if restoration of a right in land is claimed, the feasibility of such restoration;
- (d) the desirability of avoiding major social disruption;
- (e) any provision which already exists, in respect of the land in question in any matter, for that land to be dealt with in a manner which is designed to [achieve the goals contemplated in section 8(3)(a) of the Constitution] protect and advance persons, or categories of persons, disadvantaged by unfair discrimination in order to promote the achievement of equality and redress the results of past racial discrimination;
- (eA) the amount of compensation or any other consideration received in respect of the dispossession, and the circumstances prevailing at the time of the dispossession;
- (eB) the history of the dispossession, the hardship caused, the current use of the land and the history of the acquisition and use of the land;
- (eC) in the case of an order for equitable redress in the form of financial compensation, changes over time in the value of money;
- (f) any other factor which the Court may consider relevant and consistent with the spirit and objects of the Constitution and in particular the provisions of section [8] 9 of the Constitution."

Amendment of section 34 of Act 22 of 1994, as amended by section 19 of Act 78 of 1996

24. Section 34 of the principal Act is hereby amended—

- (a) by the substitution for subsections (2) and (3) of the following subsections, respectively:

"(2) Notice of any such application shall be given to the Commission, which shall investigate and submit a report to the Court on the desirability of making an order referred to in subsection (1): Provided that the provisions of sections 12 and 13 shall not be so construed that it

Wysiging van artikel 32 van Wet 22 van 1994, soos gewysig deur artikel 18 van Wet 78 van 1996

22. Artikel 32 van die Hoofwet word hierby gewysig deur in subartikel (1) die woord "en" aan die einde van paragraaf (c) te skrap en die volgende paragraaf na daardie paragraaf in te voeg:

"(cA) die praktyk en prosedure van die Hof by aansoeke ingevolge Hoofstuk IIIA; en".

Vervanging van artikel 33 van Wet 22 van 1994

23. Artikel 33 van die Hoofwet word hierby deur die volgende artikel vervang:

10 **"Faktore wat deur Hof in ag geneem moet word**

33. By oorweging van sy beslissing in 'n bepaalde geval [**met uitsluiting van die hersiening van 'n beslissing ingevolge artikel 15,**] moet die Hof [**bo en behalwe die aangeleenthede bedoel in artikels 121, 122 en 123 van die Grondwet,**] die volgende faktore in ag neem:

- 15 (a) Die wenslikheid daarvan om voorsiening te maak vir die herstel van regte in grond [**of vir vergoeding**] aan [**persone wat van hul regte in grond ontnem is as gevolg van of voortspruitend uit rasgebaseerde diskriminerende wette**] 'n persoon of gemeenskap wat as gevolg van wette of praktyke van die verlede wat op grond van ras gediskrimineer het, daarvan ontnem is;
- 20 (b) die wenslikheid daarvan om oortredings van menseregte in die verlede reg te stel;
- (c) die vereistes van billikheid en geregtigheid;
- 25 (cA) indien herstel van 'n reg in grond geëis word, die uitvoerbaarheid van sodanige herstel;
- (d) die wenslikheid daarvan om grootskaalse maatskaplike ontwigting te vermy;
- (e) enige bestaande bepaling ten opsigte van die grond in 'n betrokke geval, waarkragtens daar met daardie grond gehandel kan word op 'n wyse wat bedoel is om [**die doelstellings beoog in artikel 8(3)(a) van die Grondwet te bereik**] persone of kategorieë persone, wat deur onbillike diskriminasie benadeel is, te beskerm en te bevoordeel ten einde die bereiking van gelykheid te bevorder en die gevolge van rassediskriminasie van die verlede reg te stel;
- 30 (eA) die bedrag van vergoeding of enige ander teenprestasie wat ten opsigte van die ontneming ontvang is, en die omstandighede wat ten tyde van die ontneming geheers het;
- (eB) die geskiedenis van die ontneming, die ontbering wat veroorsaak is, die huidige gebruik van die grond en die geskiedenis van die verkryging en gebruik van die grond;
- 40 (eC) in die geval van 'n bevel tot billike vergoeding in die vorm van geldelike vergoeding, veranderinge met die verloop van tyd in die waarde van geld;
- (f) enige ander faktor wat na die Hof se mening toepaslik is en saamgaan met die gees en doelstellings van die Grondwet, en in die besonder die bepalings van artikel [8] 9 van die Grondwet."
- 45

Wysiging van artikel 34 van Wet 22 van 1994, soos gewysig deur artikel 19 van Wet 78 van 1996

24. Artikel 34 van die Hoofwet word hierby gewysig—

50 (a) deur subartikels (2) en (3) onderskeidelik deur die volgende subartikels te vervang:

55 "(2) Kennis van sodanige aansoek moet aan die Kommissie gegee word, wat ondersoek moet instel en 'n verslag aan die Hof moet voorlê oor die wenslikheid daarvan om 'n bevel bedoel in subartikel (1) te maak: Met dien verstande dat die bepalings van artikels 12 en 13 nie so uitgelê word dat dit die Kommissie belet om die bevoegdhede wat by

prohibits the Commission from exercising the powers conferred by those sections for the purposes of such investigation.

(3) Any party making an application to the Court in terms of subsection (1) shall, at its own expense, take such steps as the relevant regional land claims commissioner (or in the case of proceedings in terms of Chapter IIIA, the Court) may direct in order to bring the application to the attention of other persons who may have an interest therein, in order that they may make submissions to and appear before the Court on the hearing of the application.”;

(b) by the substitution for subsection (5) of the following subsection:

“(5) After hearing an application contemplated in subsection (1), the Court may—

(a) dismiss the application; [or]

(b) order that when any claim in respect of the land in question is finally determined, the rights in the land in question, or in part of the land, or certain rights in the land, shall not be restored to any claimant;

(c) make any other order it deems fit.”; and

(c) by the addition of the following subsection:

“(9) Unless the Court orders otherwise, the applicant shall not be entitled to any order for costs against any other party.”.

Amendment of section 35 of Act 22 of 1994, as amended by section 20 of Act 78 of 1996

25. Section 35 of the principal Act is hereby amended—

(a) by the substitution for subsections (1) and (2) of the following subsections, respectively:

“(1) **[A person in whose favour an order contemplated in section 123(3)(c) of the Constitution has been made may, instead of accepting such alternative relief, within 30 days after the date on which the order was made, apply in writing to the Minister to be registered as a preferential claimant to benefit from any State support programme for housing and the allocation and development of rural land.]** The Court may order—

(a) the restoration of land, a portion of land or any right in land in respect of which the claim or any other claim is made to the claimant or award any land, a portion of or a right in land to the claimant in full or in partial settlement of the claim and, where necessary, the prior acquisition or expropriation of the land, portion of land or right in land: Provided that the claimant shall not be awarded land, a portion of land or a right in land dispossessed from another claimant, unless such other claimant is or has been granted restitution of a right in land or has waived his or her right to restitution of the right in land concerned;

(b) the State to grant the claimant an appropriate right in alternative state-owned land and, where necessary, order the State to designate it;

(c) the State to pay the claimant compensation;

(d) the State to include the claimant as a beneficiary of a State support programme for housing or the allocation and development of rural land;

(e) the grant to the claimant of any alternative relief.

(2) The Court may in addition to the orders contemplated in **[section 123 of the Constitution]** subsection (1)—

(a) determine conditions which must be fulfilled before a right in land can be restored or granted to a claimant;

(b) if a claimant is required to make any payment before the right in question is restored or granted, determine the amount to be paid and the manner of payment, including the time for payment;

(c) if the claimant is a community, determine the manner in which the rights are to be held or the compensation is to be paid or held;

WYSIGINGSWET OP GRONDHERSTEL- EN
GRONDHERVORMINGSWETTE, 1997

Wet No. 63, 1997

daardie artikels verleen is, vir die doeleindes van sodanige ondersoek, uit te oefen nie.

(3) Enige party wat 'n aansoek ingevolge subartikel (1) tot die Hof rig, moet op eie koste die stappe doen wat die betrokke streekgrondeisekominmissaris (of in die geval van verrigtinge ingevolge Hoofstuk IIIA, die Hof) bepaal ten einde die aansoek onder die aandag van ander persone wat 'n belang daarin mag hê, te bring sodat hulle verhoër tot die Hof kan rig en by die verhoër van die aansoek voor die Hof kan verskyn.”;

(b) deur subartikel (5) deur die volgende subartikel te vervang:

“(5) Na aanhoër van die aansoek beoog in subartikel (1) kan die Hof—

(a) die aansoek van die hand wys; [of]

(b) beveel dat wanneer enige eis ten opsigte van die betrokke grond finaal besleg word, die regte in die betrokke grond of die regte in 'n deel daarvan of sekere regte daarin nie aan die eiser herstel sal word nie;

(c) enige ander bevel uitvaardig wat hy goedvind.”; en

(c) deur die volgende subartikel by te voeg:

“(9) Tensy die Hof anders gelas, is die applikant nie geregtig op 'n kostebevel teen enige ander party nie.”.

Wysiging van artikel 35 van Wet 22 van 1994, soos gewysig deur artikel 20 van Wet 78 van 1996

25. Artikel 35 van die Hoofwet word hierby gewysig—

(a) deur subartikels (1) en (2) onderskeidelik deur die volgende subartikels te vervang:

“(1) [’n Persoon in wie se guns ’n bevel beoog in artikel 123(3)(c) van die Grondwet uitgereik is, kan, in plaas daarvan om sodanige alternatiewe regshulp te aanvaar, binne 30 dae na die datum waarop die bevel gemaak is, skriftelik by die Minister aansoek doen om geregistreer te word as ’n voorkeureiser ten einde voordeel te trek uit enige Staatsbystandprogram vir behuising en die toekenning en ontwikkeling van landelike grond.] Die Hof kan—

(a) die teruggawe van die grond, ’n gedeelte van grond of enige reg in grond ten opsigte waarvan die eis of enige ander eis ingestel is aan die eiser beveel of enige grond, ’n gedeelte van of ’n reg in grond aan die eiser toeken as volle of gedeeltelike skikking van die eis en, waar nodig, die voorafverkryging of -onteiening van die grond, gedeelte van grond of reg in grond beveel: Met dien verstande dat daar nie aan die eiser grond, ’n gedeelte van grond of ’n reg in grond wat van ’n ander eiser ontnem is, toegeken word nie, tensy aan sodanige ander eiser herstel van ’n reg in grond toegestaan word of is of die eiser afstand gedoen het van sy of haar reg op herstel op die betrokke reg op die grond;

(b) die Staat beveel om aan die eiser ’n gepaste reg in alternatiewe staatsgrond te verleen en, waar nodig, die Staat beveel om dit aan te wys;

(c) die Staat beveel om aan die eiser vergoeding te betaal;

(d) die Staat beveel om die eiser in te sluit as ’n begunstigde van ’n Staatsbystandsprogram vir behuising of die toekenning en ontwikkeling van landelike grond;

(e) beveel dat alternatiewe regshulp aan die eiser verleen word.

(2) Die Hof kan bykomend tot die bevele beoog in [artikel 123 van die Grondwet] subartikel (1)—

(a) voorwaardes bepaal wat nagekom moet word voordat ’n reg in grond aan ’n eiser teruggegee of verleen kan word;

(b) indien daar van ’n eiser verlang word om enige betaling te maak voordat die betrokke reg teruggegee of verleen word, die bedrag wat betaal moet word en die wyse waarop die betaling moet geskied, met inbegrip van die tyd vir betaling, bepaal;

(c) indien die eiser ’n gemeenskap is, die wyse bepaal waarop die regte gehou moet word, of die vergoeding betaal of gehou moet word;

- [(d) recommend to the Minister that a claimant be given priority access to State resources in the allocation and development of housing and land in the appropriate development programme;]**
- (e) give any other directive as to how its orders are to be carried out, including the setting of time limits for the implementation of its orders; 5
- (f) make an order in respect of compensatory land granted at the time of the dispossession of the land in question;
- (fA) make appropriate orders to give effect to any agreement between the parties regarding the finalisation of the claim;** 10
- (g) make such order for costs as it deems just, including an order for costs against the State or the Commission.”;
- (b) by the substitution for subsection (5) of the following subsection:
- “(5) If the Court orders the State to expropriate land or a right in land in order to restore it to the claimant, the Minister shall expropriate such land or right in land in accordance, *mutatis mutandis*, with the provisions of the Expropriation Act, 1975 (Act No. 63 of 1975): Provided that the owner of such land or right shall be entitled to the payment of just and equitable compensation, determined either by agreement or by the Court according to the principles laid down in section **[28(3)] 25(2)** and **(3)** of the Constitution: Provided further that the procedure to be followed by the Court in the determination of such compensation shall be as provided in sections 24 and 32 of this Act.”; and 15 20
- (c) by the substitution for subsection (9) of the following subsection:
- “(9) Any state-owned land which is held under a lease or similar arrangement shall be deemed to be in the possession of the State for the purposes of **[section 123(1)(a) of the Constitution]** subsection (1)(a): Provided that, if the Court orders the **[restitution]** restoration of a right in such land, the lawful occupier thereof shall be entitled to just and equitable compensation determined either by agreement or by the Court **[according to the principles laid down in section 28(3) of the Constitution]**.”. 25 30

Insertion of section 35A in Act 22 of 1994

26. The following section is hereby inserted in the principal Act after section 35:

“Mediation 35

35A. (1) If at any stage during proceedings under this Act it becomes evident that there is any issue which might be resolved through mediation and negotiation, the Court may make an order—

(a) directing the parties concerned to attempt to settle the issue through a process of mediation and negotiation; 40

(b) that such proceedings be stayed pending such process.

(2) (a) An order contemplated in subsection (1) shall specify the time when and the place where such process is to start.

(b) The Court shall appoint a fit and proper person as mediator to chair the first meeting between the parties: Provided that the parties may at any time during the course of mediation or negotiation by agreement appoint another person to mediate the dispute. 45

(3) A mediator appointed in terms of subsection (2)(b) who is not in the full-time service of the State may be paid such remuneration and allowances in respect of the services performed by him or her as may be determined by the Minister in consultation with the Minister of Finance and the President of the Court. 50

(4) All discussion taking place and all disclosures and submissions made during the mediation process shall be privileged, unless the parties agree to the contrary.”. 55

[(d) by die Minister aanbeveel dat 'n eiser voorkeurtogang tot Staatsbronne gegee moet word by die toekenning en ontwikkeling van behuising en grond in die toepaslike ontwikkelingsprogram;]

(e) enige ander voorskrif gee oor die wyse waarop die Hof se bevel uitgevoer moet word, met inbegrip van die bepaling van spertye vir die implementering van sy bevel;

(f) 'n bevel uitreik met betrekking tot grond ter vergoeding toegeken ten tye van die ontneming van die betrokke grond;

(fA) gepaste bevel uitvaardig ten einde gevolg te gee aan enige ooreenkoms tussen die partye met betrekking tot die afhandeling van die eis;

(g) die bevel met betrekking tot koste uitreik wat hy regverdig ag, met inbegrip van 'n bevel met betrekking tot koste teen die Staat of die Kommissie.”;

(b) deur subartikel (5) deur die volgende subartikel te vervang:

“(5) Indien die Hof die Staat bevel om grond of 'n reg in grond te onteien ten einde dit aan die eiser terug te [herstel] gee, moet die Minister sodanige grond of reg onteien *mutatis mutandis* ooreenkomstig die bepalinge van die Onteieningswet, 1975 (Wet No. 63 van 1975): Met dien verstande dat die eienaar van sodanige grond of reg geregtig is op die betaling van regverdige en billike vergoeding, wat óf by ooreenkoms óf deur die Hof ooreenkomstig die beginsels neergelê in artikel [28(3)] 25(2) en (3) van die Grondwet bepaal word: Met dien verstande voorts dat die prosedure wat deur die Hof by die bepaling van sodanige vergoeding gevolg moet word, die prosedure is wat in artikels 24 en 32 van hierdie Wet bepaal word.”; en

(c) deur subartikel (9) deur die volgende subartikel te vervang:

“Enige staatsgrond wat gehou word kragtens 'n huurkontrak of soortgelyke reëling, word geag in Staatsbesit te wees vir doeleindes van [artikel 123(1)(a) van die Grondwet] subartikel (1)(a): Met dien verstande dat indien die Hof die [herstel] teruggawe van 'n reg in sodanige grond bevel die regmatige okkupeerder daarvan geregtig is op billike en regverdige vergoeding soos bepaal deur ooreenkoms of deur die Hof [ooreenkomstig die beginsels neergelê in artikel 28(3) van die Grondwet].”.

Invoeging van artikel 35A in Wet 22 van 1994

26. Die volgende artikel word hierby in die Hoofwet na artikel 35 ingevoeg:

“Bemiddeling

35A. (1) Indien dit te eniger tyd gedurende verrigtinge kragtens hierdie Wet blyk dat daar enige aangeleentheid is wat moontlik by wyse van bemiddeling en onderhandeling opgelos kan word, kan die Hof 'n bevel maak—

(a) wat die betrokke partye gelas om hulle geskilpunte by wyse van 'n proses van bemiddeling en onderhandeling te probeer oplos;

(b) dat sodanige verrigtinge opgeskort word hangende sodanige proses.

(2) (a) 'n Bevel beoog in subartikel (1) moet die tyd wanneer en plek waar sodanige proses 'n aanvang moet neem, vermeld.

(b) Die Hof stel 'n geskikte en gepaste persoon as bemiddelaar aan om by die eerste vergadering tussen die partye voor te sit: Met dien verstande dat die partye op enige stadium gedurende die verloop van die bemiddeling of onderhandeling by ooreenkoms 'n ander persoon kan aanstel om die geskil te bemiddel.

(3) 'n Bemiddelaar aangestel ingevolge subartikel (2)(b) wat nie in die voltydse diens van die Staat is nie, kan ten opsigte van die dienste wat hy of sy lewer die vergoeding en toelaes betaal word wat die Minister in oorleg met die Minister van Finansies en die President van die Hof bepaal.

(4) Alle besprekings wat plaasvind en alle blootleggings en voorleggings wat gedurende die bemiddelingsproses gedoen word, is geprivilegieerd, tensy die partye anders ooreenkoms.”.

Amendment of section 37 of Act 22 of 1994, as substituted by section 37 of Act 78 of 1996

27. Section 37 of the principal Act is hereby amended—

- (a) by the substitution for subsection (1) of the following subsection: 5
 “(1) No appeal shall lie against a judgment or order of the Court except with leave of the Court or, where such leave has been refused, with the leave of the [Appellate Division of the Supreme Court (hereinafter referred to as the Appellate Division)] Supreme Court of Appeal.”;
- (b) by the substitution in subsections (2), (3), (5), (6), (7) and (8) for the expression “Appellate Division” of the expression “Supreme Court of Appeal”; and 10
- (c) by the addition of the following subsection:
 “(10) For the purposes of this section “Supreme Court of Appeal” means the Supreme Court of Appeal referred to in section 168 of the Constitution.” 15

Amendment of section 38 of Act 22 of 1994

28. Section 38 of the principal Act is hereby amended by the substitution for the expression “the Supreme Court” of the expression “a High Court”.

Insertion of Chapter IIIA and sections 38A, 38B, 38C, 38D and 38E in Act 22 of 1994 20

29. The following chapter is hereby inserted after Chapter III of the principal Act:

“CHAPTER IIIA**DIRECT ACCESS TO COURT****Definitions** 25

38A. In this Chapter, unless the context indicates otherwise—

‘Director-General’ means the Director-General of Land Affairs;
 ‘registrar’ means the registrar of the Court;
 ‘the regional land claims commissioner’ means the regional land claims commissioner having jurisdiction in respect of the land to which an application in terms of this Chapter relates. 30

Application to Court for restitution of right in land

38B. (1) Notwithstanding anything to the contrary contained in this Act, any person who or the representative of any community which is entitled to claim restitution of a right in land may apply to the Court for restitution of such right: Provided that leave of the Court to lodge such application shall first be obtained if— 35

- (a) an order has been made by the Court in terms of section 35 in respect of a right relating to that land; or
 (b) a notice has been published in the *Gazette* in terms of section 12(4) or 38D(1) in respect of that land and the period specified in the said notice has expired. 40

(2) An application contemplated in subsection (1) shall be in the form prescribed by the rules.

(3) The regional land claims commissioner may at any stage after the lodgement of an application contemplated in subsection (1) suspend the investigation of any claim lodged in terms of section 10 in respect of the land in question until— 45

- (a) the Court has ordered that the suspension be lifted; or
 (b) the application has, in accordance with the rules, been withdrawn, and the applicant has informed the regional land claims commissioner accordingly. 50

(4) The Court may at any stage of the proceedings order that all claims

Wysiging van artikel 37 van Wet 22 van 1994 soos vervang deur artikel 37 van Wet 78 van 1996

27. Artikel 37 van die Hoofwet word hierby gewysig—
- (a) deur subartikel (1) deur die volgende subartikel te vervang:
- 5 “(1) Daar is geen appèl teen ’n uitspraak of bevel van die Hof behalwe met verlot van die Hof of, waar sodanige verlot geweier is, met verlot van die [Appèlafdeling van die Hooggeregshof (hierna die Appèlafdeling genoem)] Hoogste Hof van Appèl.”;
- (b) deur in subartikels (2), (3), (5), (6), (7) en (8) die uitdrukking “Appèlafdeling” deur die uitdrukking “Hoogste Hof van Appèl” te vervang; en
- 10 (c) deur die volgende subartikel by te voeg:
- “(10) Vir die doeleindes van hierdie artikel beteken “die Hoogste Hof van Appèl” die Hoogste Hof van Appèl bedoel in artikel 168 van die Grondwet.”.

15 **Wysiging van artikel 38 van Wet 22 van 1994**

28. Artikel 38 van die Hoofwet word hierby gewysig deur die uitdrukking “die Hooggeregshof” deur die uitdrukking “’n Hoë Hof” te vervang.

Invoeging van Hoofstuk IIIA en artikels 38A, 38B, 38C, 38D en 38E in Wet 22 van 1994

- 20 29. Die volgende hoofstuk word hierby na Hoofstuk III van die Hoofwet ingevoeg:

“HOOFSTUK IIIA**REGSTREEKSE TOEGANG TOT HOF****Woordomskrywing**

- 25 38A. In hierdie Hoofstuk, tensy uit die samehang anders blyk, beteken—
- ‘die streekgrondeisekommissaris’ die streekgrondeisekommissaris wat jurisdiksie het ten opsigte van die grond waarop ’n aansoek ingevolge hierdie Hoofstuk betrekking het;
- 30 ‘Direkteur-generaal’ die Direkteur-generaal van Grondsake;
- ‘griffier’ die griffier van die Hof.

Aansoek by Hof om herstel van reg in grond

- 35 38B. (1) Ondanks enige andersluidende bepalings in hierdie Wet vervat, kan ’n persoon of die verteenwoordiger van ’n gemeenskap wat geregtig is om herstel van ’n reg in grond te eis, by die Hof aansoek doen om herstel van sodanige reg: Met dien verstande dat verlot van die Hof om sodanige aansoek in te dien eers verkry moet word indien—
- (a) ’n bevel deur die Hof ingevolge artikel 35 gemaak is ten opsigte van ’n reg met betrekking tot daardie grond; of
- 40 (b) ’n kennisgewing ingevolge artikel 12(4) of 38D(1) in die *Staatskoerant* ten opsigte van daardie grond gepubliseer is en die tydperk vermeld in gemelde kennisgewing verstryk het.
- (2) ’n Aansoek beoog in subartikel (1) moet in die vorm wees wat deur die reëls voorgeskryf is.
- (3) Die streekgrondeisekommissaris kan te eniger tyd nadat ’n aansoek beoog in subartikel (1) ingedien is die ondersoek van enige eis wat ingevolge artikel 10 ten opsigte van die betrokke grond ingedien is, opskort totdat—
- 45 (a) die Hof beveel het dat die opskorting opgehef word; of
- (b) die aansoek ooreenkomstig die reëls teruggetrek is,
- 50 en die applikant die streekgrondeisekommissaris dienooreenkomstig in kennis gestel het.
- (4) Die Hof kan op enige stadium van die verrigtinge gelas dat alle eise

lodged in terms of section 10 in respect of the land in question be transferred to the Court, whereupon the regional land claims commissioner shall forward without delay all documents in his or her possession pertaining to such claims to the registrar.

(5) Where all interested parties have reached agreement as to how the claim should be finalised, the Court may make the agreement an order of the Court.

(6) After hearing the application, the Court may—

- (a) make any order in terms of section 35;
- (b) dismiss the application;
- (c) transfer all the claims before the Court in respect of the land in question to the regional land claims commissioner: Provided that the regional land claims commissioner shall not by virtue of such transfer be obliged to give priority to any claim so transferred;
- (d) make no order thereon but grant leave for the applicant to renew the application on the same papers supplemented by such further affidavits and documents as the case may require.

Reports by regional land claims commissioner or Director-General

38C. The regional land claims commissioner or the Director-General may, of his or her own accord, file a report in any application in terms of this Chapter and shall do so if so directed by the Court.

Time limit for applications for leave to intervene under certain circumstances

38D. (1) If at any stage during proceedings under this Chapter the Court is satisfied that it is necessary or appropriate that all claims for restitution in respect of the land in question be considered at the same time, it may direct the applicant to publish in the *Gazette* and in such other manner as it deems appropriate, a notice advising potential claimants of its decision and inviting them to apply for leave to intervene in the application or action within the period specified in such notice.

(2) After the expiry of the period contemplated in subsection (1)—

- (a) no claim in respect of the land in question shall be lodged with the regional land claims commissioner;
- (b) no application for leave to intervene in order to enforce restitution of a right in such land shall be lodged with the registrar;
- (c) no application to the Court in terms of section 38B shall be lodged with the registrar in respect of the land in question:

Provided that the Court may allow a claimant or applicant on good cause shown, to lodge such a claim or application after the expiry of such period, but not later than 31 December 1998.

Additional powers of Court

38E. The Court may, during proceedings under this Chapter and subject to such terms and conditions as it may determine—

- (a) make an order—
 - (i) prohibiting or setting aside the sale, exchange, donation, lease, subdivision, rezoning or development of land to which an application relates, if it is satisfied that such sale, exchange, donation, lease, subdivision, rezoning or development—
 - (aa) defeats or will defeat the achievement of the objects of this Act;
 - (bb) was not or will not be done in good faith;
 - (ii) prohibiting the eviction of any claimant who was resident on the land in question at the date of commencement of this Act;

wat ingevolge artikel 10 ten opsigte van die betrokke grond ingedien is, oorgeplaas word na die Hof, waarop die streekgrondeisekomsmissaris sonder versuim alle dokumente in sy of haar besit wat op sodanige eise betrekking het, aan die griffier moet aanstuur.

(5) Waar alle belanghebbende partye ooreengekom het oor die wyse waarop die eis afgehandel moet word, kan die Hof die ooreenkoms 'n bevel van die Hof maak.

(6) Na aanhoor van die aansoek kan die Hof—

- (a) enige bevel ingevolge artikel 35 uitvaardig;
- (b) die aansoek van die hand wys;
- (c) alle eise voor die Hof ten opsigte van die betrokke grond na die streekgrondeisekomsmissaris oorplaas: Met dien verstande dat die streekgrondeisekomsmissaris nie uit hoofde van sodanige oorplasing verplig is om voorkeur aan enige eis aldus oorgeplaas, te gee nie;
- (d) geen bevel daarvoor uitvaardig nie, maar verlot aan die applikant verleen om die aansoek op dieselfde stukke aangevul deur die verdere beëdigde verklarings en dokumente wat nodig mag wees, te hernu.

Verslae deur streekgrondeisekomsmissaris of Direkteur-generaal

38C. Die streekgrondeisekomsmissaris of die Direkteur-generaal kan uit eie beweging 'n verslag in enige aansoek ingevolge hierdie Hoofstuk liasseer en moet dit doen indien aldus deur die Hof gelas.

Tydsbeperking vir aansoeke om verlot om toe te tree onder sekere omstandighede

38D. (1) Indien die Hof te eniger tyd gedurende verrigtinge kragtens hierdie Hoofstuk oortuig is dat dit nodig of paslik is dat alle eise vir herstel ten opsigte van die betrokke grond gelyktydig oorweeg moet word, kan hy die applikant gelas om in die *Staatskoerant* en op sodanige ander wyse as wat hy geskik ag, 'n kennisgewing te publiseer wat potensiele eisers oor sy besluit inlig en hulle uitnoui om binne die tydperk vermeld in sodanige kennisgewing aansoek te doen om verlot om tot die aansoek of aksie toe te tree.

(2) Na verstryking van die tydperk beoog in subartikel (1)—

- (a) word geen eis ten opsigte van die betrokke grond by die streekgrondeisekomsmissaris ingedien nie;
- (b) word geen aansoek om verlot om toe te tree ten einde herstel van 'n reg in sodanige grond af te dwing by die griffier ingedien nie;
- (c) word geen aansoek by die Hof ingevolge artikel 38B by die griffier ten opsigte van die betrokke grond ingedien nie:

Met dien verstande dat die Hof 'n eiser of applikant, indien hy of sy goeie gronde aanvoer, kan toelaat om sodanige eis of aansoek na die verstryking van sodanige tydperk in te dien, maar nie later nie as 31 Desember 1998.

Bykomende bevoegdhede van Hof

38E. Die Hof kan gedurende verrigtinge kragtens hierdie Hoofstuk en behoudens die bedinge en voorwaardes wat hy bepaal—

- (a) 'n bevel uitvaardig wat—
 - (i) die verkoop, ruiling, skenking, verhuur, onderverdeling, hersoneering of ontwikkeling van grond waarop 'n aansoek betrekking het, verbied of tersyde stel, indien hy oortuig is dat sodanige verkoop, ruiling, skenking, verhuur, onderverdeling, hersoneering of ontwikkeling—
 - (aa) die bereiking van die oogmerke van hierdie Wet verydel of sal verydel;
 - (bb) nie te goeder trou gedoen is of gedoen sal word nie;
 - (ii) die-uitsetting van enige eiser wat op die datum van inwerkingtrekking van hierdie Wet op die betrokke grond woonagtig was, verbied;

- (iii) prohibiting the removal, destruction or damaging of improvements upon the land in question;
- (iv) prohibiting the entering upon and occupation of the land in question without the permission of the owner or lawful occupier;
- (b) direct the Commission or the Director-General to perform any function necessary or expedient for the exercise of its powers in terms of this Chapter; 5
- (c) on good cause shown condone any deviation from or noncompliance with the provisions of this Chapter or the rules;
- (d) make recommendations to the Minister regarding the most appropriate form of alternative relief, if any, for those claimants who do not qualify for the restitution of rights in land in terms of the Act; and 10
- (e) make such other order as in the circumstances appears to be just.”.

Insertion of sections 42A, 42B, 42C and 42D in Act 22 of 1994

30. The following sections are hereby inserted in the principal Act after section 42: 15

“Registration of land in name of claimant

42A. (1) Where, in terms of this Act, the Court orders the State to acquire or expropriate land in order to restore or award the land to a claimant, the claimant shall become owner thereof on the date of such acquisition or expropriation. 20

(2) No duty, fee or other charge is payable in respect of any registration in terms of subsection (1).

Certain laws not applicable in respect of land restored or awarded

42B. (1) The laws governing the subdivision of agricultural land shall not apply in respect of any subdivision undertaken in order to restore or award land to any claimant in terms of this Act. 25

(2) The laws governing the establishment of townships shall not apply to land restored or awarded to any claimant in terms of this Act, as long as that land is predominantly occupied by that claimant.

Financial aid 30

42C. (1) The Minister may from money appropriated by Parliament for this purpose and on such conditions as he or she may determine, grant an advance or a subsidy for the development of land which is the subject of an order of the Court in terms of this Act to— 35

- (a) any claimant to whom restoration or the award of a right in land has been ordered;
- (b) any person who has waived any or all of his or her rights to relief in terms of section 42D;
- (c) any person resettled as a result of the order of the Court. 40

(2) For the purposes of subsection (1) ‘development of land’ includes the facilitation of the planning of any development of land.

(3) The Minister may, either in general or in a particular case or in cases of a particular nature and on such conditions as he or she may determine, delegate any power conferred by subsection (1)— 45

- (a) to any officer in the Department of Land Affairs;
- (b) to a Premier of a province;
- (c) with the concurrence of the Premier of a province, to another member of the Executive Council of that province;
- (d) with the concurrence of a Municipal Council, to any member of that Municipal Council; or 50

WYSIGINGSWET OP GRONDHERSTEL- EN
GRONDHERVORMINGSWETTE, 1997

Wet No. 63, 1997

- (iii) die verwydering, vernietiging of beskadiging van verbeterings op die betrokke grond verbied;
- (iv) die betreding en bewoning van die betrokke grond sonder die toestemming van die eienaar of regmatige okkupeerder verbied;
- 5 (b) die Kommissie of die Direkteur-generaal gelas om enige werksaamheid wat noodsaaklik of wenslik is vir die uitoefening van sy bevoegdhede ingevolge hierdie Hoofstuk, te verrig;
- (c) indien goeie gronde aangevoer word, enige afwyking of niënakoming van die bepalings van hierdie Hoofstuk of die reëls kondoneer;
- 10 (d) aan die Minister aanbevelings doen ten opsigte van die mees toepaslike vorm van alternatiewe regshulp, as daar is, vir die eisers wat nie vir die herstel van regte in grond ingevolge hierdie Wet kwalifiseer nie; en
- 15 (e) die ander bevel uitvaardig wat onder die omstandighede regverdig blyk te wees.”

Invoeging van artikels 42A, 42B, 42C en 42D in Wet 22 van 1994

30. Die volgende artikels word hierby in die Hoofwet na artikel 42 ingevoeg:

“Registrasie van grond in naam van eiser

20 **42A.** (1) Waar die Hof die Staat ingevolge hierdie Wet gelas om grond te verkry of te onteien ten einde die grond aan ’n eiser terug te gee of toe te ken, word die eiser eienaar daarvan op die dag van sodanige verkryging of onteiening.

25 (2) Geen gelde, foenie of ander kostes is ten opsigte van ’n registrasie ingevolge subartikel (1) betaalbaar nie.

Sekere wette nie van toepassing ten opsigte van grond teruggegee of toegeken nie

30 **42B.** (1) Die wette op die onderverdeling van landbougrond is nie van toepassing ten opsigte van enige onderverdeling wat onderneem is ten einde grond ingevolge hierdie Wet aan ’n eiser terug te gee of toe te ken nie.

(2) Die wette op dorpsstigting is nie van toepassing op grond wat aan ’n eiser ingevolge hierdie Wet teruggegee of toegeken is nie, mits die grond oorwegend deur daardie eiser geokkupeer word.

35 **Finansiële bystand**

42C. (1) Die Minister kan uit geld wat deur die Parlement vir dié doel bewillig is en onderworpe aan die voorwaardes wat hy of sy bepaal, ’n voorskot of ’n subsidie vir die ontwikkeling van grond wat die onderwerp is van ’n bevel van die Hof ingevolge hierdie Wet toestaan aan—

40 (a) enige eiser aan wie teruggawe of die toekenning van ’n reg in grond gelas is;

(b) enige persoon wat van enige van of al sy of haar regte tot regshulp ingevolge artikel 42D afstand gedoen het;

45 (c) enige persoon wat as gevolg van ’n bevel van die Hof hervestig is.

(2) Vir die doeleindes van subartikel (1) sluit ‘ontwikkeling van grond’ die fasilitering van die beplanning van enige ontwikkeling van grond in.

(3) Die Minister kan óf in die algemeen óf in ’n bepaalde geval óf in gevalle van ’n bepaalde aard en onderworpe aan die voorwaardes wat hy of sy bepaal, enige bevoegdheid by subartikel (1) verleen, delegeer—

50 (a) aan enige beampste in die Departement van Grondsake;

(b) aan ’n Premier van ’n provinsie;

(c) met die instemming van die Premier van ’n provinsie, aan ’n ander lid van die Uitvoerende Raad van daardie provinsie;

55 (d) met die instemming van ’n Munisipale Raad, aan enige lid van daardie Munisipale Raad; of

Act No. 63, 1997

LAND RESTITUTION AND REFORM LAWS
AMENDMENT ACT, 1997

(e) with the concurrence of the relevant Minister, to any officer in any other organ of state.

(4) Any delegation of a power under subsection (3)—

(a) shall be done in writing;

(b) shall not prevent the Minister from exercising that power himself or herself; and

(c) may at any time be withdrawn in writing by the Minister.

(5) The Minister may in writing for the purposes of the development of land contemplated in subsection (1) transfer funds contemplated in that subsection to any organ of state.

Powers of Minister in case of waiver of rights to relief

42D. (1) If the Minister is satisfied that a claimant is entitled to restitution of a right in land, and that person has entered into an agreement in terms of which he or she has waived any or all of his or her rights to relief under this Act, the Minister may, after consultation with the Commission and on such conditions as he or she may determine—

(a) award to the claimant land, a portion of land or any other right in land and, where necessary, acquire such land, portion of land or other right in land; or

(b) pay compensation to such person; or

(c) make both an award and pay compensation to such person.

(2) Expenditure in connection with the exercise of the powers conferred by subsection (1) shall be defrayed from moneys appropriated by Parliament for that purpose.”

Substitution of long title of Act 22 of 1994

31. The following long title is hereby substituted for the long title of the principal Act:

“To provide for the restitution of rights in land [**in respect of which**] to persons or communities [**were**] dispossessed [**under or for the purpose of furthering the objects of any racially based discriminatory law**] of such rights after 19 June 1913 as a result of past racially discriminatory laws or practices; to establish a Commission on Restitution of Land Rights and a Land Claims Court; and to provide for matters connected therewith.”

Amendment of section 1 of Act 3 of 1996

32. Section 1 of the Land Reform (Labour Tenants) Act, 1996 (Act No. 3 of 1996), is hereby amended by the substitution for the definition of “applicant” of the following definition:

“ ‘applicant’ means—

(a) a labour tenant or his or her successor who has lodged an application in terms of section 17(1); and

(b) for the purposes of the award of land or a right in land to an applicant by the Court, any other person nominated by the applicant and approved by the Court;”

Amendment of section 2 of Act 3 of 1996

33. Section 2 of the Land Reform (Labour Tenants) Act, 1996, is hereby amended by the addition of the following subsections:

“(5) If in any proceedings it is proved that a person falls within paragraphs (a), (b) and (c) of the definition of ‘labour tenant’, that person shall be presumed not to be a farmworker, unless the contrary is proved.

(6) For the purpose of establishing whether a person is a labour tenant, a court shall have regard to the combined effect and substance of all agreements entered into between the person who avers that he or she is a labour tenant and his or her parent or grandparent, and the owner or lessee of the land concerned.”

WYSIGINGSWET OP GRONDHERSTEL- EN
GRONDHERVORMINGSWETTE, 1997

Wet No. 63, 1997

(e) met die instemming van die betrokke Minister, aan enige beëmpte in 'n ander staatsorgaan.

(4) Enige delegering van 'n bevoegdheid kragtens subartikel (3)—

(a) moet skriftelik gedoen word;

(b) verhoed nie die Minister om daardie bevoegdheid self uit te oefen nie; en

(c) kan te eniger tyd skriftelik deur die Minister teruggetrek word.

(5) Die Minister kan vir die doeleindes van die ontwikkeling van grond in subartikel (1) beoog, fondse in daardie subartikel beoog, skriftelik aan enige staatsorgaan oordra.

Bevoegdhede van Minister in geval van afstanddoening van regte tot regshulp

42D. (1) Indien die Minister oortuig is dat 'n eiser geregtig is op herstel van 'n reg in grond, en daardie persoon 'n ooreenkoms aangegaan het ingevolge waarvan hy of sy van enige van of al sy of haar regte tot regshulp kragtens hierdie Wet afstand gedoen het, kan die Minister na oorleg met die Kommissie en onderworpe aan die voorwaardes wat hy of sy bepaal—

(a) aan die eiser grond, 'n gedeelte van grond of enige ander reg in grond toeken en, waar nodig, sodanige grond, gedeelte van grond of ander reg in grond bekom; of

(b) vergoeding aan sodanige persoon betaal; of

(c) beide 'n toekenning maak en vergoeding aan sodanige persoon betaal.

(2) Uitgawes in verband met die uitoefening van die bevoegdhede by subartikel (1) verleen, word betaal uit geld vir dié doel deur die Parlement bewillig.”

Vervanging van lang titel van Wet 22 van 1994

31. Die lang titel van die Hoofwet word hierby deur die volgende lang titel vervang:

“Om voorsiening te maak vir die herstel van regte in grond [ten opsigte waarvan] aan persone of gemeenskappe [kragtens of ter bevordering van die oogmerke van 'n rasgebaseerde diskriminerende wet] wat na 19 Junie 1913 as gevolg van wette of praktyke van die verlede wat op grond van ras gediskrimineer het van sodanige regte ontnem is; om 'n Kommissie op Herstel van Grondregte en 'n Grondeishof in te stel; en om voorsiening te maak vir aangeleenthede wat daarmee in verband staan.”

Wysiging van artikel 1 van Wet 3 van 1996

32. Artikel 1 van die Wet op Grondhervorming (Huurarbeiders), 1996 (Wet No. 3 van 1996), word hierby gewysig deur die omskrywing van “applikant” deur die volgende omskrywing te vervang:

“ ‘applikant’—

(a) 'n huurarbeider of sy of haar opvolger wat 'n aansoek ingevolge artikel 17(1) ingedien het; en

(b) vir die doeleindes van die toekenning van grond of 'n reg in grond aan 'n applikant deur die Hof, enige ander persoon deur die applikant benoem en deur die Hof goedgekeur;”.

Wysiging van artikel 2 van Wet 3 van 1996

33. Artikel 2 van die Wet op Grondhervorming (Huurarbeiders), 1996, word hierby gewysig deur die volgende subartikels by te voeg:

“(5) Indien daar in enige verrigtinge bewys word dat 'n persoon binne die omvang van paragrawe (a), (b) en (c) van die omskrywing van ‘huurarbeider’ val, word daardie persoon geag nie 'n plaaswerker te wees nie, tensy die teendeel bewys word.

(6) Ten einde vas te stel of 'n persoon 'n huurarbeider is, moet 'n hof die strekking en wese van alle ooreenkomste aangegaan tussen die persoon wat beweer dat hy of sy 'n huurarbeider is en sy of haar ouer of grootouer, en die eienaar of huurder van die betrokke grond, as 'n geheel in ag neem.”

Act No. 63, 1997

LAND RESTITUTION AND REFORM LAWS
AMENDMENT ACT, 1997**Substitution of section 13 of Act 3 of 1996**

34. The following section is hereby substituted for section 13 of the Land Reform (Labour Tenants) Act, 1996:

“Proceedings in other courts

13. (1) The provisions of sections 7 to 10 shall apply to proceedings pending in any court at the commencement of this Act. 5

(1A) If an issue arises in a case in a magistrate’s court or a High Court which requires that court to interpret or apply this Act and—

(a) no oral evidence has been led, such court shall transfer the case to the Court and no further steps may be taken in the case in such court; 10

(b) any oral evidence has been led, such court shall decide the matter in accordance with the provisions of this Act.

(2) Any decision or order made by a magistrate’s court in proceedings referred to in subsection (1) or (1A), shall in its entirety be subject to appeal to the Court [in the manner provided in the rules] if any of the grounds of appeal relates to the application or interpretation of this Act in such decision or order. 15

(3) The Court shall have exclusive jurisdiction to hear any appeal [against any such decision or order] contemplated in subsection (2), notwithstanding the provisions of any other law to the contrary. 20

[(4) The Court may, on the hearing of an appeal in terms of this section, confirm the decision or order or allow the appeal in whole or in part.]”.

Amendment of section 17 of Act 3 of 1996, as amended by section 27 of Act 78 of 1996 25

35. Section 17 of the Land Reform (Labour Tenants) Act, 1996, is hereby amended by the substitution for subsection (5) of the following subsection:

“(5) If the owner fails to inform the Director-General within the period referred to in subsection (4) that he or she denies that the applicant is a labour tenant, [such failure shall constitute rebuttable evidence that] the applicant [is] shall be presumed to be a labour tenant, unless the contrary is proved.”. 30

Amendment of section 18 of Act 3 of 1996, as amended by section 28 of Act 78 of 1996

36. Section 18 of the Land Reform (Labour Tenants) Act, 1996, is hereby amended by the substitution for subsection (6) of the following subsection: 35

“(6) The Director-General [shall] may submit any agreement certified by him or her in terms of subsection (5), to the Court.”.

Substitution of section 19 of Act 3 of 1996, as amended by section 29 of Act 78 of 1996

37. The following section is hereby substituted for section 19 of the Land Reform (Labour Tenants) Act, 1996: 40

“Hearing of application by Court or referral to arbitration

19. (1) On referral of an application by the Director-General, the President of the Court or a judge of the Court nominated by him or her [shall] may direct either that the application be heard by the Court or that it be referred to arbitration. 45

(2) If the matter is referred to arbitration, the President of the Court or a judge of the Court nominated by him or her, shall appoint an arbitrator to hear the application and may give such directions as he or she considers appropriate as to the procedure to be followed. 50

[(a) appoint an arbitrator to hear the application;

Vervanging van artikel 13 van Wet 3 van 1996

34. Artikel 13 van die Wet op Grondhervorming (Huurarbeiders), 1996, word hierby deur die volgende artikel vervang:

“Verrigtinge in ander howe

- 5 **13.** (1) Die bepalings van artikels 7 tot 10 is van toepassing op gedinge wat by die inwerkingtreding van hierdie Wet in enige hof hangend is.
- (1A) Indien ’n geskilpunt in ’n saak voor ’n landdroshof of ’n Hoë Hof ontstaan wat van daardie hof vereis om hierdie Wet uit te lê of toe te pas en—
- 10 (a) geen mondelinge getuienis gelei is nie, moet sodanige hof die saak na die Hof oorplaas en mag geen verdere stappe in die saak in sodanige hof gedoen word nie;
- (b) enige mondelinge getuienis gelei is, moet sodanige hof die aangeleentheid ooreenkomstig die bepalings van hierdie Wet beslis.
- 15 (2) ’n Bevinding of bevel deur **[die Hof]** ’n landdroshof in verrigtinge in subartikel (1) of (1A) bedoel, is in die geheel onderworpe aan appèl na die Hof **[op die wyse in die reëls voorsien]** indien enige van die gronde van appèl betrekking het op die toepassing of uitleg van hierdie Wet in sodanige bevinding of bevel.
- 20 (3) Die Hof het uitsluitlike jurisdiksie om ’n appèl **[teen enige bevinding of bevel]** soos in subartikel (2) beoog, aan te hoor, ondanks enige andersluidende wetsbepalings.
- [(4) Die Hof kan, na die aanhoor van ’n appèl ingevolge hierdie artikel, die bevinding of bevel bevestig of die appèl in die geheel of gedeeltelik toestaan.]”**
- 25

Wysiging van artikel 17 van Wet 3 van 1996, soos gewysig deur artikel 27 van Wet 78 van 1996

35. Artikel 17 van die Wet op Grondhervorming (Huurarbeiders), 1996, word hierby gewysig deur subartikel (5) deur die volgende subartikel te vervang:
- 30 “(5) Indien die eienaar versuim om die Direkteur-generaal binne die tydperk bedoel in subartikel (4) in kennis te stel dat hy of sy ontken dat die applikant ’n huurarbeider is, **[is sodanige versuim weerlegbare getuienis dat]** word die applikant geag ’n huurarbeider [is] te wees, tensy die teendeel bewys word.”

Wysiging van artikel 18 van Wet 3 van 1996, soos gewysig deur artikel 28 van Wet 78 van 1996

36. Artikel 18 van die Wet op Grondhervorming (Huurarbeiders), 1996, word hierby gewysig deur subartikel (6) deur die volgende subartikel te vervang:

 “(6) Die Direkteur-generaal **[moet] kan** ’n ooreenkoms wat deur hom of haar ingevolge subartikel (5) gesertifiseer is, aan die Hof voorlê.”

40 **Vervanging van artikel 19 van Wet 3 van 1996, soos gewysig deur artikel 29 van Wet 78 van 1996**

37. Artikel 19 van die Wet op Grondhervorming (Huurarbeiders), 1996, word hierby deur die volgende artikel vervang:

“Aanhoor van aansoek deur Hof of verwysing vir arbitrasie

- 45 **19.** (1) By verwysing van ’n aansoek deur die Direkteur-generaal **[moet] kan** die President van die Hof of ’n regter van die Hof deur hom of haar genomineer, gelas dat die aansoek óf deur die Hof aangehoor word óf dat dit vir arbitrasie verwys word.
- (2) Indien die aansoek vir arbitrasie verwys word, moet die President van die Hof of ’n regter van die Hof deur hom of haar genomineer ’n arbiter aanstel om die aansoek aan te hoor en kan hy of sy die instruksies gee wat hy of sy geskik ag ten opsigte van die prosedure wat gevolg moet word.
- 50 **[(a) ’n arbiter aanstel om die aansoek aan te hoor;**

- (b) set a date and venue for the hearing of the application;
- (c) give such directions as he or she considers appropriate as to the procedure to be followed or steps to be taken before the hearing takes place; and
- (d) take steps to ensure that the parties are notified accordingly, and may order any party—
- (i) to make discovery under oath of documents in his or her possession; or
- (ii) to furnish such particulars to his or her application or reply as any other party may reasonably require; or
- (iii) to furnish summaries of any expert testimony which he or she wishes to present at the hearing, in such manner as may be provided in the rules.
- (2) (3) The President of the Court or the judge nominated by him or her may appoint as arbitrator—
- (a) a person nominated by the parties in terms of section 18(8); or
- (b) a person on the panel of arbitrators referred to in section 31, but shall not be obliged to appoint a person nominated by the parties.”

Amendment of section 22 of Act 3 of 1996

38. Section 22 of the Land Reform (Labour Tenants) Act, 1996, is hereby amended—
- (a) by the substitution in subsections (2) and (3) for the expression “transferred” of the expression “awarded”; and
- (b) by the substitution in subsection (3) and paragraph (f) of subsection (4) for the expression “transfer” of the expression “award”.

Substitution of section 25 of Act 3 of 1996

39. The following section is hereby substituted for section 25 of the Land Reform (Labour Tenants) Act, 1996:

“Land subject to mortgage bonds or deeds of sale

25. (1) If any land [acquired] awarded under this [Act was, immediately prior to the date of such acquisition,] Chapter is encumbered by a registered mortgage bond or subject to a deed of sale, the applicant shall not pay to the owner of the affected land any part of the compensation money except on terms agreed to by the owner and the mortgagee or buyer, or in accordance with an order of the Court in terms of subsection (2).
- (2) If the owner of the affected land and the mortgagee or buyer fail to conclude an agreement in terms of subsection (1), [any of the said persons may apply to] the Court [for] may within a reasonable time make an order [whereby the applicant is directed to pay out] giving directions as to the payment of the compensation money [as the Court may determine].
- (3) [The Court may, on hearing an application in terms of subsection (2), make such order, including an order for costs, as it deems fit] An order in terms of subsection (2) may be made by the Court of its own accord after affording the interested parties a hearing or on application by—
- (a) the applicant referred to in subsection (1);
- (b) the owner of the affected land;
- (c) the mortgagee;
- (d) the buyer; or
- (e) the Department of Land Affairs.”

- (b) 'n datum en plek vir die verhoor van die aansoek bepaal;
- (c) die instruksies gee wat hy of sy geskik ag ten opsigte van die prosedure wat gevolg moet word of die stappe wat gedoen moet word voordat die verhoor plaasvind; en
- 5 (d) stappe doen om te verseker dat die partye dienooreenkomstig in kennis gestel word,
- en kan bedoelde President of regter 'n party gelas—
- (i) om onder eed dokumente in sy of haar besit bloot te lê; of
- 10 (ii) om sodanige besonderhede ten opsigte van sy of haar aansoek of antwoord te verskaf as wat enige ander party redelikerwys kan versoek; of
- (iii) om opsommings van enige deskundige getuienis wat hy of sy verlang om by die verhoor voor te hou, te verskaf,
- op die wyse wat die reëls voorsien.
- 15 (2)] (3) Die President van die Hof of die regter deur hom of haar genomineer kan—
- (a) 'n persoon deur die partye ingevolge artikel 18(8) genomineer; of
- (b) 'n persoon op die paneel van arbiters in artikel 31 bedoel,
- as arbiter aanstel, maar is nie verplig om 'n persoon wat deur die partye genomineer is, aan te stel nie.”
- 20

Wysiging van artikel 22 van Wet 3 van 1996

38. Artikel 22 van die Wet op Grondhervorming (Huurarbeiders), 1996, word hierby gewysig—

- 25 (a) deur in subartikels (2) en (3) die uitdrukking “oorgedra” deur die uitdrukking “toegeken” te vervang; en
- (b) deur in subartikel (3) die uitdrukking “oordrag” en “oordra” onderskeidelik deur die uitdrukking “toekenning” en “toeken” te vervang.

Vervanging van artikel 25 van Wet 3 van 1996

39. Artikel 25 van die Wet op Grondhervorming (Huurarbeiders), 1996, word hierby 30 deur die volgende artikel vervang:

“Grond onderhewig aan verbande of koopkontrakte

25. (1) Indien grond wat kragtens hierdie [Wet verkry] Hoofstuk 35 toegeken is, [onmiddellik voor die datum van sodanige verkryging] deur 'n geregistreerde verband beswaar was of onderhewig was aan 'n koopkontrak, betaal die applikant nie enige gedeelte van die vergoedingsgeld aan die eienaar van die geaffekteerde grond nie, behalwe op voorwaardes waartoe die eienaar en die verbandhouer of koper ooreenkom, of in ooreenstemming met 'n bevel van die Hof ingevolge subartikel (2).

40 (2) Indien die eienaar van die geaffekteerde grond en die verbandhouer of koper versuim om 'n ooreenkoms ingevolge subartikel (1) te sluit, kan [enige van die genoemde persone by] die Hof [aansoek doen om] binne 'n redelike tyd 'n bevel [waarkragtens die applikant beveel word om] uitreik wat instruksies bevat oor die uitbetaling van die vergoedingsgeld 45 [soos wat die Hof bepaal, uit te betaal].

(3) [Die Hof kan, by aanhoring van 'n aansoek ingevolge subartikel (2), die bevel uitreik, met inbegrip van 'n kostebevel, wat die Hof 50 gepas ag] 'n Bevel ingevolge subartikel (2) kan deur die Hof uit eie beweging uitgereik word nadat belanghebbende partye die geleentheid gebied is om aangehoor te word of op aansoek deur—

(a) die applikant in subartikel (1) genoem;

(b) die eienaar van die geaffekteerde grond;

(c) die verbandhouer;

(d) die koper; of

55 (e) die Departement van Grondsake.”

Act No. 63, 1997

LAND RESTITUTION AND REFORM LAWS
AMENDMENT ACT, 1997**Amendment of section 28 of Act 3 of 1996**

40. Section 28 of the Land Reform (Labour Tenants) Act, 1996, is hereby amended by the substitution for subsection (2) of the following subsection:

“(2) Any land awarded to the applicant and real rights in respect of any servitudes awarded to the applicant shall vest in the applicant released from all mortgage bonds when the order of the Court is noted against the registers of the land concerned as referred to in subsection (1).”

Substitution of section 31 of Act 3 of 1996

41. Section 31 of the Land Reform (Labour Tenants) Act, 1996, is hereby amended by the substitution for subsections (1) and (2) of the following subsections, respectively:

“(1) The Minister shall in consultation with the Minister of Justice compile a panel of persons from whom arbitrators shall be appointed in terms of section [19(2)(b)] 19(3)(b).

(2) An arbitrator shall be a person who, by virtue of his or her training or experience, has skills and knowledge relevant to [issues which are to be determined in terms of Chapters III and IV] land matters and the resolution of disputes.”

Amendment of section 33 of Act 3 of 1996

42. Section 33 of the Land Reform (Labour Tenants) Act, 1996, is hereby amended by the substitution for subsection (3) of the following subsection:

“(3) The President of the Court or a judge of the Court nominated by him or her may determine that proceedings for the eviction of any person which have been instituted in or transferred to the Court [for the eviction of a labour tenant or his or her associate] shall take place before an arbitrator appointed by him or her.”

Substitution of section 38 of Act 3 of 1996

43. The following section is hereby substituted for section 38 of the Land Reform (Labour Tenants) Act, 1996:

“Deeds registration

38. (1) As soon as possible after an order of the Court has been noted by the Registrar in his or her registers in respect of the land units concerned, the Director-General shall—

- (a) cause any diagrams necessary for the registration of a deed of transfer of the awarded land and the registration of a notarial deed of the awarded servitudes to be prepared and approved by the relevant Surveyor-General;
- (b) cause a deed of transfer of any land awarded [land] to the applicant to be [transferred to the applicant] registered in terms of section 31 of the Deeds Registries Act, 1937 (Act No. 47 of 1937), which section shall *mutatis mutandis* apply: Provided that—
 - (i) all references to “transferee” shall be deemed to be references to the applicant;
 - (ii) all references to “notice of expropriation” shall be deemed to be references to the relevant order of the Court containing the award;
 - (iii) the Director-General may perform all functions and sign all documents required in terms of section 31 of the Deeds Registries Act to achieve the registration of a deed of transfer of the land on behalf of the applicant;
- (c) cause a deed of cession of any awarded servitude to be registered in favour of the applicant in terms of section 32 of the Deeds Registries

Wysiging van artikel 28 van Wet 3 van 1996

40. Artikel 28 van die Wet op Grondhervorming (Huurarbeiders), 1996, word hierby gewysig deur subartikel (2) deur die volgende subartikel te vervang:

- 5 “(2) Grond en persoonlike regte ten opsigte van serwitute wat aan die applikant toegeken is, vestig in die applikant vrygestel van alle verbande wanneer die bevel van die Hof teen die registers van die betrokke grond, soos bedoel in subartikel (1), aangeteken word.”

Vervanging van artikel 31 van Wet 3 van 1996

41. Artikel 31 van die Wet op Grondhervorming (Huurarbeiders), 1996, word hierby 10 gewysig deur subartikels (1) en (2) onderskeidelik deur die volgende subartikels te vervang:

“(1) Die Minister moet in oorleg met die Minister van Justisie ’n paneel van persone saamstel waaruit arbiters ingevolge artikel [19(2)(b)] 19(3)(b) aangestel word.

15 (2) ’n Arbitrator moet ’n persoon wees wat, [as gevolg van] uit hoofde van sy of haar opleiding of ondervinding, oor bekwaamhede en kennis beskik wat relevant is tot [die geskildpunte wat ingevolge Hoofstukke III en IV besleg moet word] grondaangeleenthede en die beslegting van geskille.”

Wysiging van artikel 33 van Wet 3 van 1996

42. Artikel 33 van die Wet op Grondhervorming (Huurarbeiders), 1996, word hierby 20 gewysig deur subartikel (3) deur die volgende subartikel te vervang:

“**(3) Die President van die Hof of ’n regter van die Hof deur hom of haar aangewys, kan bepaal dat verrigtinge wat by die Hof vir die uitsetting van [’n huurarbeider of sy of haar geassosieerde] enige persoon ingestel is of oorgeplaas is na die Hof, moet plaasvind voor ’n arbitrator deur hom of haar aangestel.**”

25

Vervanging van artikel 38 van Wet 3 van 1996

43. Artikel 38 van die Wet op Grondhervorming (Huurarbeiders), 1996, word hierby 30 deur die volgende artikel vervang:

“Akteregistrasie

38. (1) So gou doenlik nadat ’n bevel van die Hof deur die Registrateur in sy of haar registers ten opsigte van die betrokke grondeenhede aangeteken is, moet die Direkteur-generaal—

- 35 (a) kaart wat benodig word vir die [oordrag] registrasie van ’n transportakte van die toegekende grond en die registrasie van ’n notariële akte van die toegekende serwitute laat opstel en goedkeur deur die betrokke Landmeter-generaal;
- 40 (b) [toegekende] ’n transportakte van grond toegeken aan die applikant laat [oordra] registreer ingevolge artikel 31 van die Registrasie van Aktes Wet, 1937 (Wet No. 47 van 1937), welke artikel *mutatis mutandis* van toepassing is: Met dien verstande dat—
- 45 (i) alle verwysings na “transportnemer” geag word verwysings na die applikant te wees;
- (ii) alle verwysings na “kennisgewing van onteiening” geag word verwysings na die betrokke bevel van die Hof waarin die toekenning vervat is, te wees;
- 50 (iii) die Direkteur-generaal alle werksaamhede kan verrig en alle dokumentasie kan onderteken wat ingevolge artikel 31 van die Registrasie van Aktes Wet vereis word ten einde [oordrag] die registrasie van ’n transportakte van die grond namens die applikant te bewerkstellig;
- (c) ’n akte van oordrag van ’n toegekende serwituut ten gunste van die applikant laat registreer ingevolge artikel 32 van die Registrasie van

Act No. 63, 1997

LAND RESTITUTION AND REFORM LAWS
AMENDMENT ACT, 1997

Act, 1937, which section shall *mutatis mutandis* apply, provided that—

- (i) all references to “cessionary” shall be deemed to be references to the applicant;
- (ii) all references to “notice of expropriation” shall be deemed to be references to the relevant order of the Court containing the award; 5
- (iii) the Director-General may perform all functions and sign all documents required in terms of section 32 of the Deeds Registries Act to achieve registration of the servitude on behalf of the applicant. 10

(2) The Minister may direct that any [transfer duty,] stamp duty or fees in respect of—

- (a) the preparation and approval of survey diagrams; or
 - (b) the transfer of land; or 15
 - (c) the registration of servitudes,
- in terms of this Act, shall be defrayed in full or in part from money appropriated by Parliament for that purpose.

(3) The Minister may, in consultation with the Minister of Finance, direct that no [transfer duty or] stamp duty contemplated in subsection (2) shall be paid in respect of a particular transaction under this Act.” 20

Insertion of section 38A in Act 3 of 1996

44. The following section is hereby inserted in the Land Reform (Labour Tenants) Act, 1996, after section 38:

“**Transfer duty not payable** 25

38A. Transfer duty shall not be payable in respect of the acquisition of land or a right in land in terms of this Act.”

Substitution of section 40 of Act 3 of 1996

45. The following section is hereby substituted for section 40 of the Land Reform (Labour Tenants) Act, 1996: 30

“**Non-application of certain laws**

40. If the Court or an arbitrator orders that any land or right in land or servitude be [transferred to or] awarded to [or registered in the name of] an applicant, the land in question shall not be subject to the provisions of the Subdivision of Agricultural Land Act, 1970 (Act No. 70 of 1970), or any other law regulating the subdivision of land.” 35

Amendment of section 24 of Act 78 of 1996

46. Section 24 of the Land Restitution and Reform Laws Amendment Act, 1996 (Act No. 78 of 1996), is hereby amended by the substitution for the expression “the Supreme Court” of the expression “a High Court”. 40

Short title

47. This Act shall be called the Land Restitution and Reform Laws Amendment Act, 1997.

WYSIGINGSWET OP GRONDHERSTEL- EN
GRONDHERVORMINGSWETTE, 1997

Wet No. 63, 1997

Aktes Wet, 1937, welke artikel *mutatis mutandis* van toepassing is:
Met dien verstande dat—

- 5 (i) alle verwysings na “transportnemer” geag word verwysings na die applikant te wees;
- (ii) alle verwysings na “kennisgewing van onteiening” geag word verwysings na die betrokke bevel van die Hof waarin die toekenning vervat is, te wees;
- 10 (iii) die Direkteur-generaal alle werksaamhede kan verrig en alle dokumentasie kan onderteken wat ingevolge artikel 32 van die Registrasie van Aktes Wet vereis word ten einde die registrasie van die serwituut namens die applikant te bewerkstellig.
- (2) Die Minister kan gelas dat enige [hereregte,] seëlregte of fooie ten opsigte van—
- 15 (a) die opstel en goedkeuring van landmeterdiagramme; of
- (b) die oordrag van grond; of
- (c) die registrasie van serwitute, ingevolge hierdie Wet, ten volle of gedeeltelik bestry word uit fondse deur die Parlement vir daardie doel bewillig.
- 20 (3) Die Minister kan, in oorleg met die Minister van Finansies, gelas dat geen [hereregte of] seëlregte beoog in subartikel (2) ten opsigte van ’n bepaalde oordrag kragtens hierdie Wet betaalbaar is nie.”.

Invoeging van artikel 38A in Wet 3 van 1996

44. Die volgende artikel word hierby in die Wet op Grondhervorming (Huurarbeiders), 1996, na artikel 38 ingevoeg:

25 **“Hereregte nie betaalbaar**

38A. Geen hereregte is ten opsigte van die verkryging van grond of ’n reg in grond ingevolge hierdie Wet betaalbaar nie.”.

Vervanging van artikel 40 van Wet 3 van 1996

45. Artikel 40 van die Wet op Grondhervorming (Huurarbeiders), 1996, word hierby 30 deur die volgende artikel vervang:

“Nie-toepassing van sekere wette

35 40. Indien die Hof of ’n arbiter beveel dat grond of ’n reg in grond of ’n serwituut [oorgedra of] toegeken moet word aan [of in die naam van] ’n applikant [geregistreer moet word], is die betrokke grond nie onderhewig aan die bepalinge van die Wet op die Onderverdeling van Landbougrond, 1970 (Wet No. 70 van 1970), of enige ander wet wat die onderverdeling van grond reël nie.”.

Wysiging van artikel 24 van Wet 78 van 1996

46. Artikel 24 van die Wysigingswet op Grondherstel- en Grondhervormingswette, 40 1996 (Wet No. 78 van 1996), word hierby gewysig deur die uitdrukking “die Hooggeregshof” deur die uitdrukking “’n Hoë Hof” te vervang.

Kort titel

47. Hierdie Wet heet die Wysigingswet op Grondherstel- en Grondhervormingswette, 1997.

